

72378

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÖNETİM ORGANİZASYON ANA BİLİM DALI

KENT STRATEJİLERİ VE BİR UYGULAMA: YENİCE KENTİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. A. Sami KÜKRER

Hazırlayan
Ekrem DEMİRARSLAN

Çanakkale, 1998

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÖNETİM ORGANİZASYON ANA BİLİM DALI

KENT STRATEJİLERİ VE BİR UYGULAMA: YENİCE KENTİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. A. Sami KÜKRER

Hazırlayan
Ekrem DEMİRARSLAN

anakkale, 1998

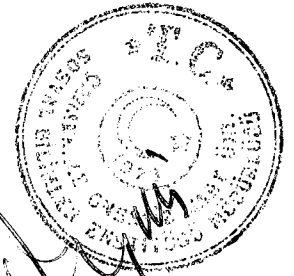
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Ekrem DEMİRARSLAN'a ait "Kent Stratejileri ve Bir Uygulama: Yenice Kenti" adlı çalışma, jürimiz tarafından Yönetim Organizasyon Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yrd.Doç.Dr. Mukaddes ÇELİK

Üye : Yrd.Doç.Dr. Erol UÇMAN

Üye : Yrd.Doç.Dr. A.Sami KÜKRER

Prof. Dr. Kemal YÜCE
Enstitü Müdürü

Ö Z E T

Ülkemizde ve dünyada yaşanan hızlı kentleşme, sürekli toplumsal ve teknolojik değişim ve gelişim, merkezîyetçi yapıdan uzaklaşma ve yerel yönetimlerin önem kazanması, demokratikleşme ve insan hakları konusundaki gelişmeler, küreselleşme, çevre bilinci, hizmetlerin halka yönelik olması, yaşam kalitesini artırma çabaları, kent ve kentleşme konusunda yeni anlayış ve arayışlara yol açmıştır. Kenti ekonomik bir birim kabul edip, kentte stratejik yönetim yaklaşımını geliştirmek bunlardan biridir.

Strateji, işletmenin amaç ve hedeflerinin belirlenmesi, işletmeyle çevresi arasındaki ilişkilerin analiz edilerek, bu amaçların gerçekleşmesi için gerekli etkinliklerin yeniden düzenlenmesi ve gereksinim duyulan kaynakların uzun dönemde etkin olacak biçimde dağıtılmasıdır.

Stratejik yönetim, stratejilerin planlanması için gerekli araştırma, inceleme, değerlendirme ve seçim çabalarını; planlanan bu stratejilerin uygulanabilmesi için işletme içi her türlü önlemin alınarak yürürlüğe konulmasını; daha sonra yapılan çalışmaların kontrol edilerek değerlendirilmesi ile ilgili etkinlikler kapsar.

Kentlerde stratejik yönetim sürecinin uygulanması; gelecekte belirli bir süre için hizmet önceliklerini belirlemek, bu gereksinimleri karşılayacak olan kaynakları tahmin etmek, bu kaynakların nasıl etkin kullanılabileceğini saptamak, gündelik hizmetlerin en az maliyetle ve en fazla etkinlikle yerine getirilmesine yönelik stratejilerin uzun dönemli stratejilerle tutarlılığını sağlamayı içerir.

ABSTRACT

Rapid urbanization in our country and in the world has led the way to new understanding and seeking on city and urbanization due to continuous social and gahing inportance of municipal administration, developing on demokratization and human rights, globalization, the consciounscness of environment, serving directed towards public, increeasing the quality of life. Concerning the city as an economical unit, developing the strategic administration opproach is one of those.

Strategy is defining the almo and goals of the organization, reorganizing the necessary activities to come to realize those aims by analyzing the relations between the organization and its surroundings, and distributing the required sources effectively in the long run.

Strategic administration includes efforts in research, investigation, evaluation and selection necessary for planning the strategies; putting in to effect those planed strategies to be able to apply all kinds of precatuions writhin the organization, and then the activities related to the evaluation by controlling the studies.

The application of strategic administration process in cities consists of determining the priorities in the future for a certain period of time, guessing the sowces that would meet those requirements, establishing how those sources should be used effectively, providing the casistency of the long run strategies with the strategies directed to carrying out the daily serucies efficiently at the least cost but at the most activities.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
İÇİNDEKİLER	i
ŞEKİLLER	vi
TABLolar	vii
KISALTMALAR	viii
ÖNSÖZ	iv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

STRATEJİK YÖNETİM SÜRECİ

A. Günümüz Örgütlerinin Amaç ve Sorumlulukları	4
B. İşletme Stratejisinin Belirlenmesi	5
C. Değişim ve Strateji	7
D. Stratejik Yönetim	10

İKİNCİ BÖLÜM

KENT STRATEJİLERİ VE KENT STRATEJİSİ KURAMLARI

A. KENT STRATEJİLERİ	15
1. Kent Nedir?	15
2. Kent Stratejisi	16
3. Kent Stratejisinin Evrimi	18

B. KENT STRATEJİSİ KURAMLARI	20
1. Kökleşik Kent Stratejisi Yaklaşımı	20
2. Geniş Kapsamlı Kent Stratejisi	20
3. Orta Süreli Kent Stratejisi	22
4. Politikalar Stratejisi	22
5. Çoğulcu ve Savunucu Strateji	23
6. Bir Süreç Olarak Strateji	23
7. Sistem Yaklaşımı ve Kent Stratejisi	24
C. GÜNÜMÜZDE KENT STRATEJİLERİ	25
D. KENT STRATEJİSİNDE YÖNETİM SÜRECİ	26
1. Kent Stratejisi Yönetim Süreci	26
2. Kent Stratejilerinin Nitelikleri ve İlkeleri	27
a. Genellik İlkesi	27
b. Geniş Kapsamlılık İlkesi	27
c. Uzun Süreli Olma İlkesi	28
d. Zorunluluk İlkesi	28
e. Nesnellik İlkesi	28
f. Açıklık İlkesi	28
g. Esneklik İlkesi	28

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KENT AMAÇLARI VE KENT KURAMLARI

A. STRATEJİK YÖNETİM SÜRECİNDE AMAÇ	29
1. İşletme ve Amaç	29
2. İşletmenin Amaçları	31
3. İşletmelerde Amaç Belirlemenin Önemi ve Yararı	35
4. Stratejik Amaç	36
5. Amaç Belirlemenin Temeli	38

6. Amacın Özellikleri	38
B. KENT AMAÇLARI	40
1. Amaç Belirleme Süreci Açısından Kent Kavramı	40
2. Kent Amacını Seçiminde Ekonomik Ölçütler	41
a. Karşılaştırılabilir Amaçların Sınırı	41
b. Büyüme Ekonomisi	41
c. Yerel Farklılık	42
d. Kural ve Teknik Programlama	42
e. Yerel Programlama	42
3. Kent Hedefleri ve Görev Anlayışı	42
C. KENT AMAÇLARI AÇISINDAN KENT KURAMLARI	44
1. Çevrebilimcilerinin Kuramları	44
a. Ortak Merkezli Çemberler Kuramı	44
b. Dilimler Kuramı	45
c. Birden Çok Merkezli Büyüme Kuramı	46
2. Toplumbilimcilerin Kent Kuramları	46
3. Merkezileşen Yerler Kuramı	48
4. Tek Büyük Kent Kuramı	48
5. Sıra – Büyüklük Kuramı	49
6. Sanayi Ötesi Kent	49

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YENİCE KENTİ'NİN STRATEJİK YÖNETİM SÜRECİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. ARAŞTIRMANIN TANITIMI	51
1. Araştırmanın Genel Amacı	51
2. Araştırmanın Sorunu	52
3. Araştırmanın Varsayımları	52

4. Araştırmanın Kapsamı	53
5. Araştırma Planı	54
6. Araştırmanın Yöntemi	54
a. Araştırma Evreni	54
b. Araştırma Evreleri	55
c. Son Araştırma	56
7. Araştırma Evreninin Özellikleri	56
a. Yenice Kenti	56
b. Toplumsal Yapı	56
c. Doğal Yapı	61
d. Ekonomik Yapı	62
B. ARAŞTIRMANIN TEMEL BULGULARI	66
1. Yenice Kenti'ne Yönelik Bulgular	66
a. Yenice Kenti'nin Kuruluş Sebebi	66
b. Kentin Temel Sorunları	67
c. Geleceğin Yenice Kenti'ni Oluşturmada Olumlu Etkisi Olacak Unsurlar	69
d. Geleceğin Yenice Kenti'ni Oluşturmada Olumsuz Etkisi Olacak Unsurlar	71
e. Araştırma Evrenine Dahil Olan Deneklerin Kentle İlgili Gurur Duyduğu Değerler	71
2. Yenice Kenti Amacına Yönelik Bulgular	72
a. Araştırma Evrenine Göre Yenice Kenti'ni Benzerlerinden Ayıran Fark	72
b. Yenice'nin Varlığını ve Gelişmesini Sağlayacak Ana Hedefi	73
c. Yenice Kenti'nin Ana Hedefini Gerçekleştirmede Ağırlıklı Unsur	74
d. Amaçları Belirlemede Kimler Etkili Olmalıdır?	75
e. Yenice Kenti'nin Geleceğe Yönelik Amacı Gerçekleştirmede En Önemli Engel	76
3. Araştırmanın Sonucu	77

SONUÇ		80
YARARLANILAN KAYNAKLAR		83
EKLER		86
Ek 1 . Anket		86

ŞEKİLLER

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1 - İşletme Amaçları ve Sorumlulukları	5
Şekil 2 - İşletme Stratejisinin Belirlenmesi	6
Şekil 3 - Günümüzde Etkin Bir Stratejik Yönetim Koşulları	9
Şekil 4 - Stratejik Yönetim	11
Şekil 5 - Stratejik Yönetim Modeli	13
Şekil 6 – İşletmelerin Amaçlarına Etki Eden Etmenler	31
Şekil 7 – İşletmede Amaçlar Sıradüzeni	34
Şekil 8 – Ortak Merkezli Çemberler Kuramı	45

TABLOLAR

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1 – Araştırma Evreni	55
Tablo 2 – Yenice Kenti’nin Kuruluş Sebebi	67
Tablo 3 - Yenice Kenti’nin Beş Temel Sorunu	68
Tablo 4 - Yenice Kenti’nin Temel Sorunları	69
Tablo 5 – Geleceğin Yenice Kenti İçin Olumlu Unsurlar	70
Tablo 6 - Geleceğin Yenice Kenti İçin Olumsuz Unsurlar	71
Tablo 7 – Yenice Kenti’nin Gurur Duyulan Değerleri	72
Tablo 8 – Kentin Diğer Kentlerden En Belirgin Farkı	73
Tablo 9 – Yenice Kenti’nin Ana Hedefleri	74
Tablo 10 – Kent Hedeflerinin Gerçekleştirmede Ağırlıklı Unsur	75
Tablo 11 – Geleceğe Yönelik Amaçları Belirlemede Etkili Kurumlar ...	76
Tablo 12 – Yenice Kenti’nin Geleceğe Yönelik Amacı Gerçekleştirmede En Önemli Engel	77

KISALTMALAR

A.e.	Aynı eser.
A.g.e.	Adı geçen eser.
A.Ş.	Anonim şirket.
A.Ü.SBF.	Anakara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi.
çev.	Çeviren.
D.İ.E.	Devlet İstatistik Enstitüsü.
D.P.T.	Devlet Planlama Teşkilatı.
İ.İ.E.	İşletme İktisadi Enstitüsü.
OECD	İktisadi İşbirliği Kalkınma Teşkilatı.
s.	Sayfa.
ss.	Sayfalar.
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti.
TODAİE	Türkiye Orta Doğu Amme İktisadi Enstitüsü.
vb.	Ve benzerleri.
vbg.	Ve bunun gibi.
YGS.	Yenice Gıda Sanayi.

ÖNSÖZ

Günümüz dünyasında hızlı çevresel değişimler, teknolojik gelişmeler, işletme kültürünü ve işletme felsefesini etkilemektedir. Bu yenilikler, işletmelerin genel hedef ve amaçlarının da değişen koşullara uymasını beraberinde getirmektedir. Bu durumda işletmeler **“Stratejik Yönetim”** ile bu değişimler karşısında hedef ve amaçlarını uzun dönemde uyumlu olarak gerçekleştirme yolunu izlemektedirler.

Ülkemizdeki kentleşme sorunlarını halen görev yaptığım Çanakkale ili Yenice Belediyesinde kendimde bizzat yaşamaktayım. Bu nedenle kentleşme ve kent sorunları karşısında kenti de ekonomik bir birim olarak ele alıp **“Stratejik Yönetim”** kavramı çerçevesinde araştırmak istedim. Yenice Belediye Başkanı olarak görev yaparken, bu araştırmayı uygulamalı olarak özellikle Yenice Kenti’nde yapmamdaki amaç; araştırmanın, kentin hem bugünkü, hem de yarınki tepe yöneticilerine yardımcı olacağı kanısıdır.

Bu araştırmanın yapılması konusunda bizlere bu imkanları sunan Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörü Sayın Prof.Dr.Abdurrahman GÜZEL’ öncelikle teşekkür ederim . Bu araştırmanın yapılması sırasında bana her türlü yardımı esirgemeyen tez danışmanım Sayın Yrd.Doç.Dr.A.Sami KÜKRER hocama da ayrıca teşekkür ediyorum. Anket Formunun uygulanması ve Yenice ile ilgili bilgi ve kaynakların derlenmesi konusunda bana yardımcı olan Yenice Meslek Yüksekokulu Müdürü Sayın Öğr.Gör. Turgut ERDİM’e, Yenice’de görev yapan daire amirlerine, anket sorularını cevaplayan katılımcılara ve kaynak taramasında bana büyük yardımları olan Gökçeada

Meslek Yüksekokulu Müdürü Sayın Yrd.Doç.Dr.H.Rıdvan YURTSEVEN'e de teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimim sırasında yardımlarını bizlerden esirgemeyen ve bilgilerinden her zaman yararlandığımız hocalarımıza da teşekkür ederim.

Bana her zaman, her konuda olduğu gibi yüksek lisans eğitimi ve tezin hazırlanması sırasında her türlü desteğini benden esirgemeyen sevgili eşim ve kızlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ekrem DEMİRARSLAN
Yenice Belediye Başkanı

A large, stylized handwritten signature in black ink, likely belonging to Ekrem Demirarslan, is positioned over a large, faint, pink 'X' watermark that spans the lower half of the page.

GİRİŞ

Türkiye’de kent amaçları ve kent gelişimi konusunda ilk stratejiler 1923 yılından sonra cumhuriyet döneminde ele alınmaya başlanmıştır. Altıyüz yıllık Osmanlı İmparatorluğu döneminden İmparatorluğun kurumsal birikimlerinin sonucu iki büyük kent İstanbul ve İzmir, Türkiye Cumhuriyeti’nin kentleriydi. Bunların yanısıra otuzbeşbine yakın köy ve kasabası vardı.

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda yönetim; kimi ekonomik amaçlı, kimi askeri amaçlı yeni kent stratejileri geliştirmeye başladılar. Marmara Bölgesindeki kentlerin amacı ekonomik, Çukurova Bölgesindeki kentlerin amacı ise askeri amaçlar taşımaktadır. Yine Ege Bölgesi, Orta Anadolu ve Akdeniz Bölgelerinde de kent stratejileri uygulanmıştır. Ancak bu kentlerin amaçları açıklıkla telaffuz edilmemiştir. Bu nedenle de bugün yaşadığımız sorunların pek çoğunu beraberinde getirmişlerdir.

Türkiye Cumhuriyetinin Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı : ”Kentler arasında uzmanlaşmanın sağlanması amacıyla mevcut potansiyel belirlenecek ve buna göre kentlerin sanayi, turizm, eğitim, gibi belli işlevlerine ağırlık verilecektir”. Bu ifade Cumhuriyetin stratejik kent uygulamalarının benimsenmesi ve kent amaçlarının belirlenmesine yönelik bir ifadesidir.

Türkiye’de 1923’den bugüne yaşanan kentleşme süreci içerisinde kentler, kentleşmenin getirdiği birçok sorunlarla karşılaşmışlardır. Ülkemizde ve dünyada yaşanan hızlı kentleşme, sürekli toplumsal ve teknolojik değişim ve gelişim, merkezîyetçi yapıdan uzaklaşma ve yerel yönetimlerin önem kazanması, demokratikleşme ve insan hakları konusundaki gelişmeler, küreselleşme, çevre bilinci, hizmetlerin halka dönük

olması, yaşam kalitesinin artırma çabaları, kent ve kentleşme konusunda yeni anlayış ve arayışlara yol açmıştır. Kenti ekonomik bir birim kabul edip, kentte stratejik yönetim yaklaşımını geliştirmek bunlardan biridir.

Strateji, işletmenin amaç ve hedeflerinin belirlenmesi, işletmeyle çevresi arasındaki ilişkilerin analiz edilerek bu amaçların gerçekleşmesi için gerekli etkinliklerin yeniden düzenlenmesi ve gereksinim duyulan kaynakların uzun dönemde etkin olacak biçimde dağıtılmasıdır.

Stratejik yönetim; stratejilerin planlanması için gerekli araştırma, inceleme, değerlendirme ve seçim çabalarını; planlanan bu stratejilerin uygulanabilmesi için işletme içi her türlü önlemin alınarak yürürlüğe konulmasını; daha sonra da yapılan çalışmaların kontrol edilerek değerlendirilmesiyle ilgili etkinlikleri kapsar.

Kentlerde stratejik yönetim sürecinin uygulanması; gelecekte belirli bir süre içindeki hizmet önceliklerini ve gereksinimlerini belirlemek, bu gereksinimleri karşılayacak olası kaynakları tahmin etmek, bu kaynakların nasıl etkin kullanılabileceğini saptamak, gündelik hizmetlerin en az maliyetle ve en fazla etkinlikle yerine getirilmesine yönelik stratejilerin uzun dönemli stratejilerle tutarlılığını sağlamayı içerir.

Kent Stratejileri ve Bir Uygulama: Yenice Kenti adı altında yapılan bu tezde stratejik yönetim sürecinde “**amaç belirleme**” değerlendirilecektir. Kentin amacı var mıdır? Varsa, kimler tarafından belirlenmektedir? Kimler tarafından belirlenmelidir? Kent amaçları gerçekleşmekte midir? Kent amaçları kentte yaşayanlar tarafından benimsenmekte midir? sorularının yanıtları tezin temel hedefleridir. Tez, Yenice Kenti ile uygulamaya yönelik hale getirilmeye çalışılmıştır.

Çalışmamız, Giriş bölümünü izleyen dört bölüm ve Sonuç bölümlerinden oluşmaktadır.

Birinci Bölümde stratejik yönetim süreci üzerinde durulmuştur.

İkinci Bölümde kent ve kent stratejileri ele alınmıştır.

Üçüncü Bölümde stratejik yönetim sürecinde amaç ve kent amaçları üzerinde durulmuş, aralarında ilişki kurulmaya çalışılmıştır.

Dördüncü Bölümde Yenice Kenti'nin amaçları stratejik yönetim süreci açısından uygulaması yapılmıştır. Uygulamanın sonuçları yine bu bölümde ele alınmıştır.

Sonuç bölümünde çalışmanın kısa bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

Birinci Bölüm STRATEJİK YÖNETİM SÜRECİ

A. GÜNÜMÜZ ÖRGÜTLERİNİN AMAÇ VE SORUMLULUKLARI

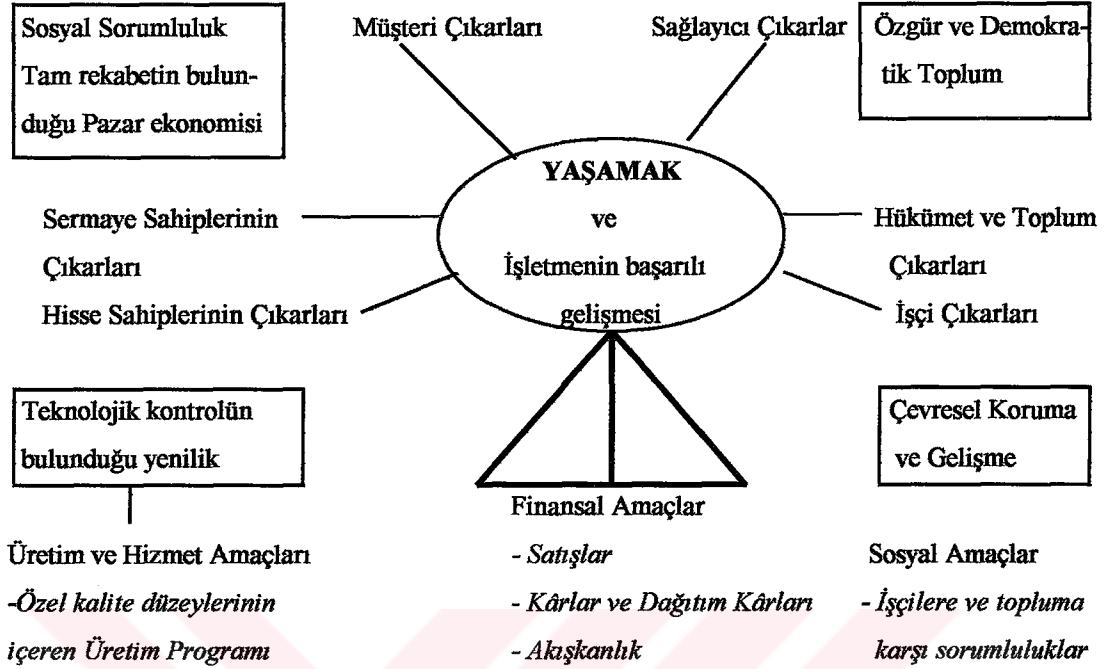
Günümüz dünyasındaki hızlı çevresel değişimler; işletme kültürünü, işletme felsefesini ve işletmenin hedefleriyle amaçlarını biçimlendirmektedir. İşletme kültürü, onun tarihsel gelişme içerisinde görünen düşünce ve davranış biçimleriyle oluşur. Bu kültür; işletme için özel bir anlatım ve sembol haline gelir. Kültürün temeli, üst yönetim değerleriyle oluşan işletme felsefesine dayanır.

İşletme kültürü, işletmenin liderlik biçimini etkiler ve oluşturur. Lider, işletmenin değerlerini ve vizyonunu belirler. Liderlik biçimindeki değişimler, farklı yöneticilik biçimleri de yaratır.

İşletme yönetiminin temel amacı ya da hedefi: İşletmenin başarılı olarak gelişmesini sağlamaktır. İşletmenin yaşaması ve başarılı gelişmesi, örgütü oluşturan grupların isteklerinin ve amaçlarının karşılanması sağlar.¹

Günümüzde işletme amaçlarını ve sorumluluklarını Şekil 1'deki gibi şematik olarak gösterebiliriz.

¹ Dietger Hahn, "Strategic Management - Tasks and Challenges in Challenges in the 1990s.", Long Range Planning. (Vol - 24 February, 1991) ss. 29-30.

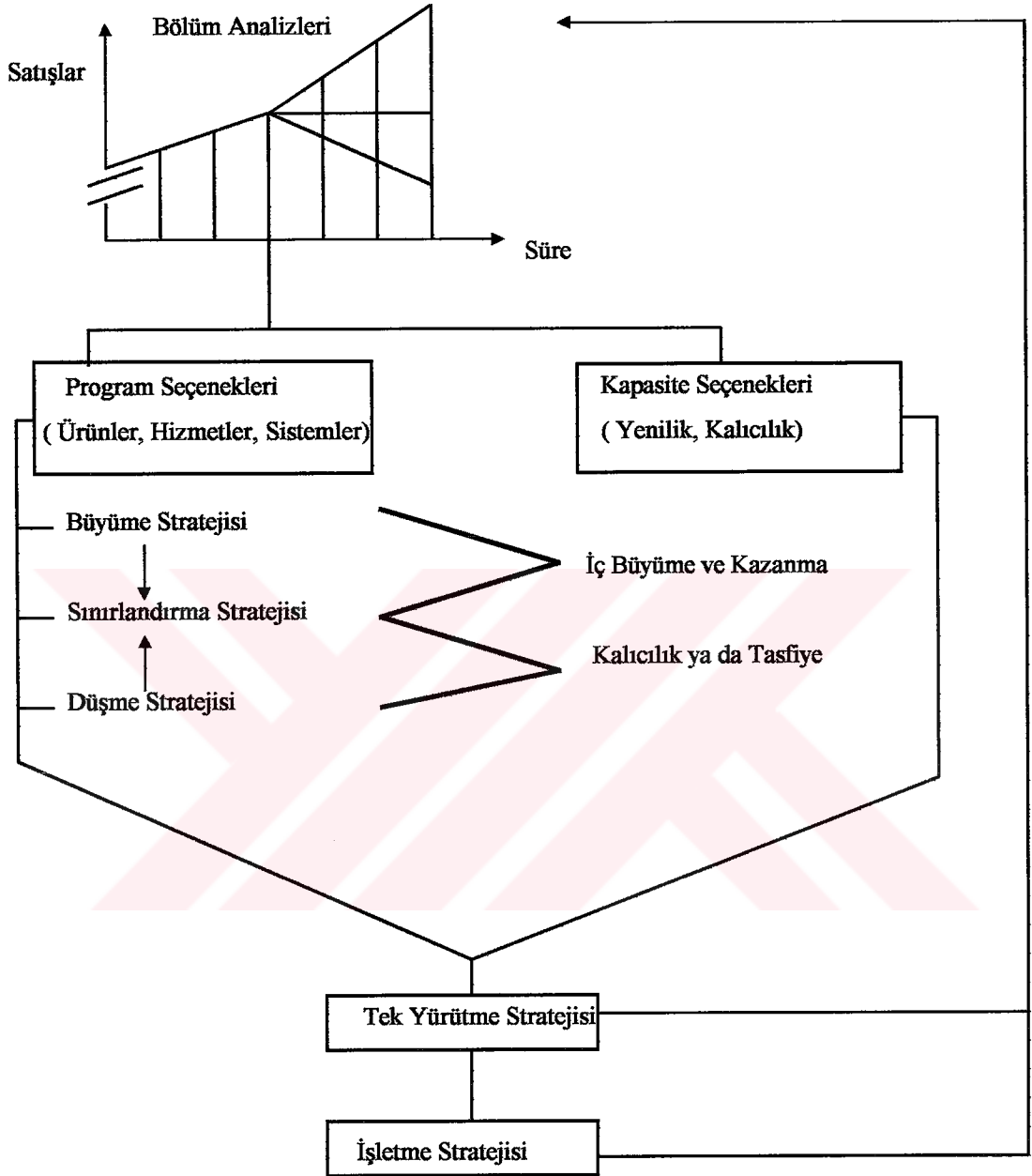
Şekil 1. İşletme Amaçları ve Sorumlulukları

Kaynak : Dietger Hahn, "Strategic Management-Tasks and Challenges in Challenges in the 1990s." , Long Range Planning, s.30.

B. İŞLETME STRATEJİSİNİN BELİRLENMESİ

Günümüzde strateji seçimi işletmenin çevresiyle olan karşılıklı ilişkilerinin, çevreye karşı gösterdiği tepkilerinin, iç organizasyonunun ve personelin davranışlarıyla ilgili değişkenlerin etkisi dikkate alınarak yapılır.² Bu çok değişkenli ortamda değişkenlerin tamamını kontrol altında tutabilmek ve her birinin davranışlarını ve olasılıklarını sezerek programlamaya gitmek veyahut da bir takım varsayımlardan hareket ederek kantitatif kesim bir programlama yapmak olanaksız olmaktadır.

² Erol Eren, "İşletmelerde Stratejik Planlama ve Yönetim " Cilt I, İ.Ü. İşletme Fakültesi İ.İ.E. Yayınları, Yenilenmiş 3. Baskı, İstanbul, 1990, s.7.

Şekil 2. İşletme Stratejisinin Belirlenmesi

Kaynak : Dietger Hahn, A.e., s.31.

Kantitatif araçlarla optimal seçim hesapları ancak sınırlı değişkenli durumlarda strateji seçimine yardımcı bir araç olarak kullanılabilir.³ O halde bu çevre içinde işletme

³ Erol Eren, A.g.e., s.7.

yönetiminde strateji, işletmenin çeşitli fonksiyonları arasında meydana gelen karışıklıkları açığa kavuşturan ve genel amaçları belirleyen özellikleri düzenleyen, ekonomik bir ortamda işletmenin optimuma geçmesiyle ilgili seçimsel kararlar bütünüdür. Bu seçimler bir canlı gibi onun yaşamasını ve gelişmesini garanti altına alacaktır.⁴

Örgütün başarısı, amaçlarını gerçekleştirmesi; üretim süreci içindeki pazar, teknoloji ve çevre unsurlarına bağlıdır. Buna işletmenin etkinlikte bulunduğu alandaki güçlü ve zayıf yönlerini de eklemek gerekir. İşletme riskleri en aza indirirken, ürünlerinin üretim ve pazarlama sürecinde pazarın, teknolojinin ve çevrenin üstünlüklerinden yararlanacaktır.⁵

C. DEĞİŞİM VE STRATEJİ

Başarılı bir işletme; çevresi içinde varlığını devam ettirebilmek için toplumun gereksinmelerini en iyi şekilde karşılayan işletme olarak tanımlanmaktadır. Toplumun gereksinim ve talepleri doğrultusunda değişebilmek için başlıca koşullar, değişimi önceden kestirebilmek; değişime karşı hazırlıklı olmak; değişimi izlemek ve değişimin etkilerine karşı önlem almaktır.⁶

Yine başarılı bir işletme aynı yönde çaba harcayan insanların hızla değişen koşullarda, birlikte hareket etmeleri sonucu ortaya çıkacaktır. Stratejinin belirli olmaması halinde kişiler, belirli işlevler çerçevesi içinde birbirlerinin çabalarını etkisiz duruma getirecek biçimde çalışabilirler. Strateji belirleme süreci, işletmede çalışanlar arasında iyi bir iletişim kurulmasında zorunlu kılmaktadır.⁷

Çabuk ve derin etkili değişimler içinde bulunan bir dünyada, kuşkulu olmayan bir tek değişmez öge vardır. O da değişikliğin hızlandığıdır. İşletme kapsamının genişlemesi; değişmez giderlerin tüm maliyet giderlerindeki oranının artması; görevlerin iç yapısına

⁴ Erol Eren, A.g.e., ss.7-8.

⁵ Dietger Hahn, A.g.e.,s.31.

⁶ Esin Ergin, “İşletme Politikası”, Der Yayınları, İstanbul, 1992, s.8.

giderek ayrıcalık ve birleşiklik göstermesi; enerji kaynaklarının ve hammaddelerin fiyatlarının artması; sürüm pazarlarının uluslararası olması; belirli endüstri dallarında istemin değişiklik göstermesi; işletmelerin kamu hizmeti etkinliklerine bağlı kalma derecesinin artması; sendikaların gücünün yayılması; iş örgütlerinin türlerinin ve toplumsal ilişkilerin evrelerinin gelişmesi ve teknik ilerlemenin karmaşıklığının yoğunlaşması bütün işletmelerde yönetim sorunlarının artmasına neden oldu.

İşletmenin hızlı bir değişiklik içinde bulunan bir dünyada ayakta kalabilmesi ve genişlemesi için gerekli olan koşullar şunlardır:⁸

1. Açık ve dışa dönük stratejiler ve yenileme sürekliliği üzerine kurulmuş olan bir işletme yönetimi;
2. Kararlaştırılmış amaçlar ve eylemsel değerlendirme ölçütlerine dayanan kontrollü ve merkezde toplanmamış eylemsel etkinlikleri olan bir yönetim;
3. Stratejilerin tanımlanması ve ölçütlerin gerçekleştirilmesi hakkında etkili bir düşünce birliği gösteren yönetim sistemi; bu sistemde çalışan bütün kişiler işletmenin amacına uyacak biçimde anlamlı ve birlikçi bir çerçeve içinde etkin olmalıdır.

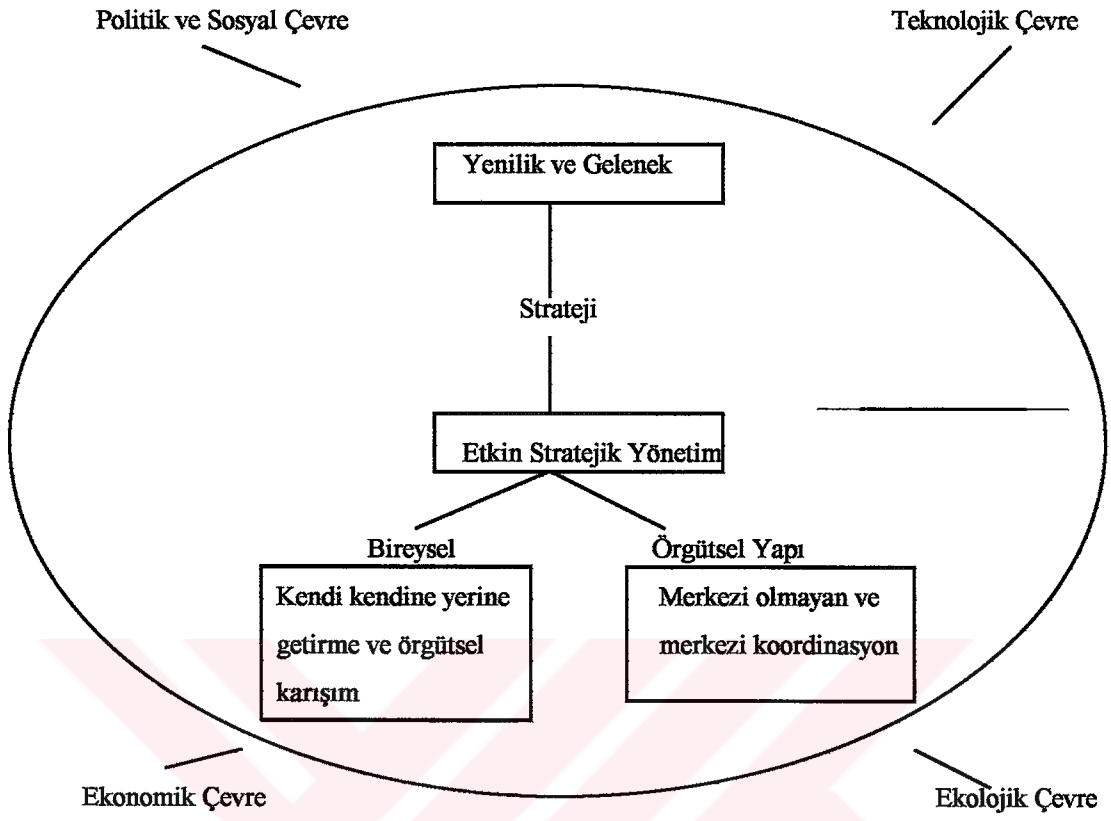
Dinamik işletme, yalnız araştırma ve geliştirmeye bağlı olan yenileme çabalarına değil, ayrıca işletmenin ve çevresinin yenilenmesi ile ilgili tüm yeni düşünceleri kabul eder, onlardan yararlanır. Dinamik işletme çevreyle sürekli bir alışveriş halindedir. Böylece sürekli bir genişleme içerisinde bulunur. Bu genişleme adım adım dengeleşme durumuna ilerlemek demektir. Böylece işletmeyle çevre arasında kazanç getiren alışveriş olanakları yaratılmaktadır. Genişleme mantıklı ve ekolojik düşünüldüğü ve gerçek bir gereksinmeyi sağlamaya hizmet ettiği sürece işletmenin devamlı gelişmesi zorunludur.⁹

Etkin bir stratejik yönetimin koşulları, aşağıdaki Şekil 3’de gösterilmiştir.

⁷ Esin Ergin, A.g.e., s.9.

⁸ Hans H. Hinterhuber, Stratejik İşletme Yönetimi, çev. Lale Uraz , Erler Matbaası, İstanbul, 1984 ss.7-8.

⁹ Hans H. Hinterhuber, A.g.e., s.8.

Şekil 3. Günümüzde Etkin Bir Stratejik Yönetim Koşulları

Kaynak : Dietger Hahn, A.g.e., s.38.

Strateji, değişikliğin yapıcı bir tasarı haline getirilmesine yardımcı olan yoldur. Strateji şimdiye kadar süregelen eski davranış örneğinin değiştirilmesini ister. Eski davranış örneği değişmediği takdirde yeni bir strateji oluşamaz.

İşletmelerin stratejik görevlerini değişen bir çevre içinde başarmaları, açık ve çok iyi bir biçimde tanımlanmış vizyon, strateji ve yönetim politikalarına bağlıdır.¹⁰

¹⁰ Dietger Hahn, A.g.e., s.38.

D. STRATEJİK YÖNETİM

Stratejik yönetim “**etkili stratejiler geliştirmeye, uygulamaya ve sonuçlarını değerlendirerek kontrol etmeye yönelik karar ve etkinlikler bütünüdür.**”

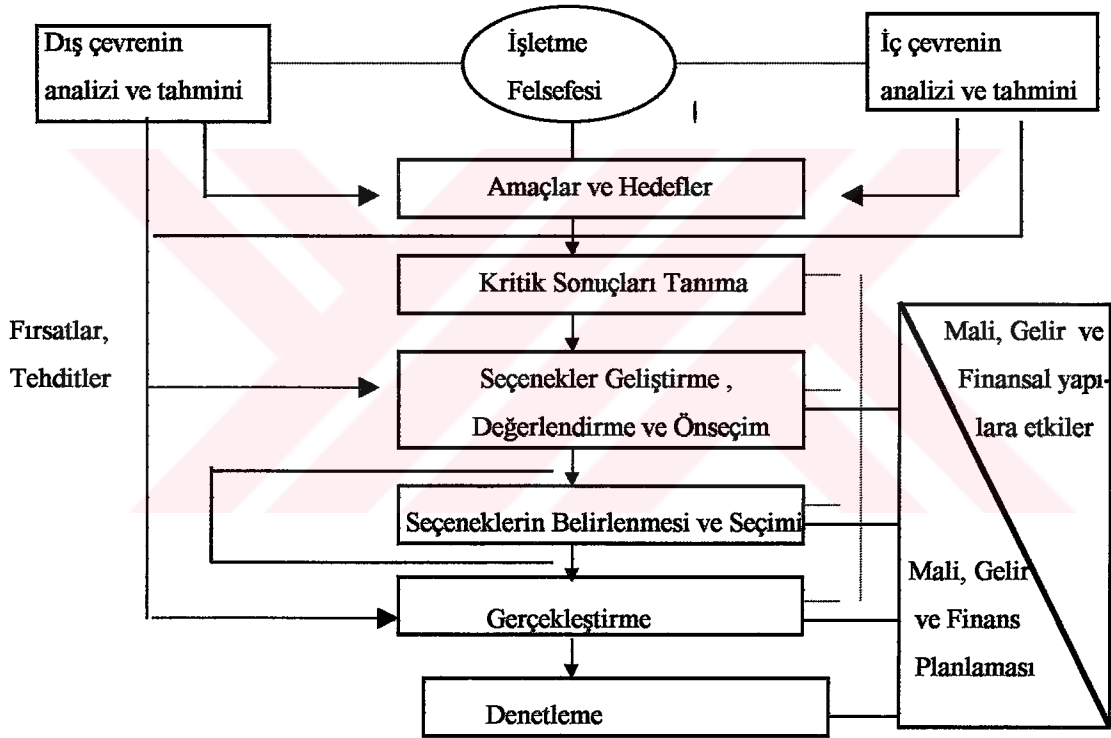
Strateji; işletmenin amaç ve hedeflerinin belirlenmesi, işletme ve çevresi arasındaki ilişkilerin analiz edilerek bu amaçların gerçekleşmesi için, gerekli etkinliklerin yeniden düzenlenmesi, gereksinim duyulan kaynakların uzun dönemde etkili olacak biçimde dağıtılmasıdır. Buna göre, stratejik yönetim, stratejilerin planlanması için gerekli araştırma, inceleme, değerlendirme ve seçim çabalarını; planlanan bu stratejilerin uygulanabilmesi için işletme içi her türlü önlemin alınarak yürürlüğe konulmasını; daha sonra da yapılan çalışmaların kontrol edilerek değerlendirilmesi ile ilgili etkinlikleri kapsar. Bu etkinlikler şunlardır.¹¹

- a) İşletmeyi ilgilendirdiği ölçüde dış çevrenin ve rekabet koşullarının kuvvetlice kavranması, dış çevrenin dinamiğinin arkasındaki gücün araştırılması.
- b) Çeşitli ürün Pazar bileşimleri için ayrıntılı stratejilerin oluşturulması, stratejik analizleri kritik alanlar üzerinde yoğunlaştırarak seçeneklerin belirlenmesi ve kaynakların dökümünün yapılması.
- c) Seçilmiş stratejilerin, politika ve proje yönetimiyle, işlevsel bölümlerdeki etkinlik programlarına dönüştürülmesi.
- d) Örgütün stratejiye uygun olarak düzenlenmesi, işletme etkinliklerinin “stratejik işbirliği”ne (SİB) dağıtılması ve temel amaçlara ulaşmada bunların koordine edilmesi.
- e) Stratejilerin etkili bir biçimde yönetilmesi için uygun planlama, güdüleme ve kontrol sistemlerinin oluşturulması.

Görüldüğü gibi, işletme yönetiminin temel işlevleri (planlama, örgütleme, koordinasyon, yürütme, kontrol) ve yaklaşımı stratejik yönetimde de değişmemekte,

¹¹ Hans H. Hinterhuber, A.g.e., s.1.

ancak bu işleyle yaklaşımlar dış çevre üzerinde yoğunlaşmaktadır. Sürekli değişen çevre ister yararlanabilecek bir fırsat olsun, isterse karşı konulması gereken bir tehlike olsun, bir işletmeyi her an beklenmedik olaylarla karşı karşıya bırakabilir. Stratejik yönetimin amacı da geçmişteki başarıları tekrar etmek değil, beklenmeyen durumların üstesinden gelmek ve çevre sorunlarını çözümlenektir. Bu açıdan ele alındığı zaman stratejik yönetim, rekabet ortamında işletmeyi yenik düşürmemek için bir takım analitik kavramlar, felsefe ve yaklaşımlar, örgütlenme modeli ve araçlar, yeni düşünce ve teknikler geliştirme süreci olarak da görülebilir.

Şekil 4. Stratejik Yönetim

Kaynak : Dietger Hahn, A.g.e., s.38.

Stratejik yönetim kavramı, stratejik planlamadan daha geniştir. “strateji” ve “yönetim” düşüncelerinin temeline oturtulmuştur ve yönetim sürecinden daha geniş bir anlam içerir. Planlamaya ek olarak, gerçekleştirme ve denetleme kavramlarına da yer verir. Geleceğe yönelik olarak,

1. Kritik sonuçların tanımlanması,
2. Üretim, değerlendirme, seçim, gerçekleştirme ve stratejik seçeneklerin denetlenmesi aşamalarını içerir.¹²

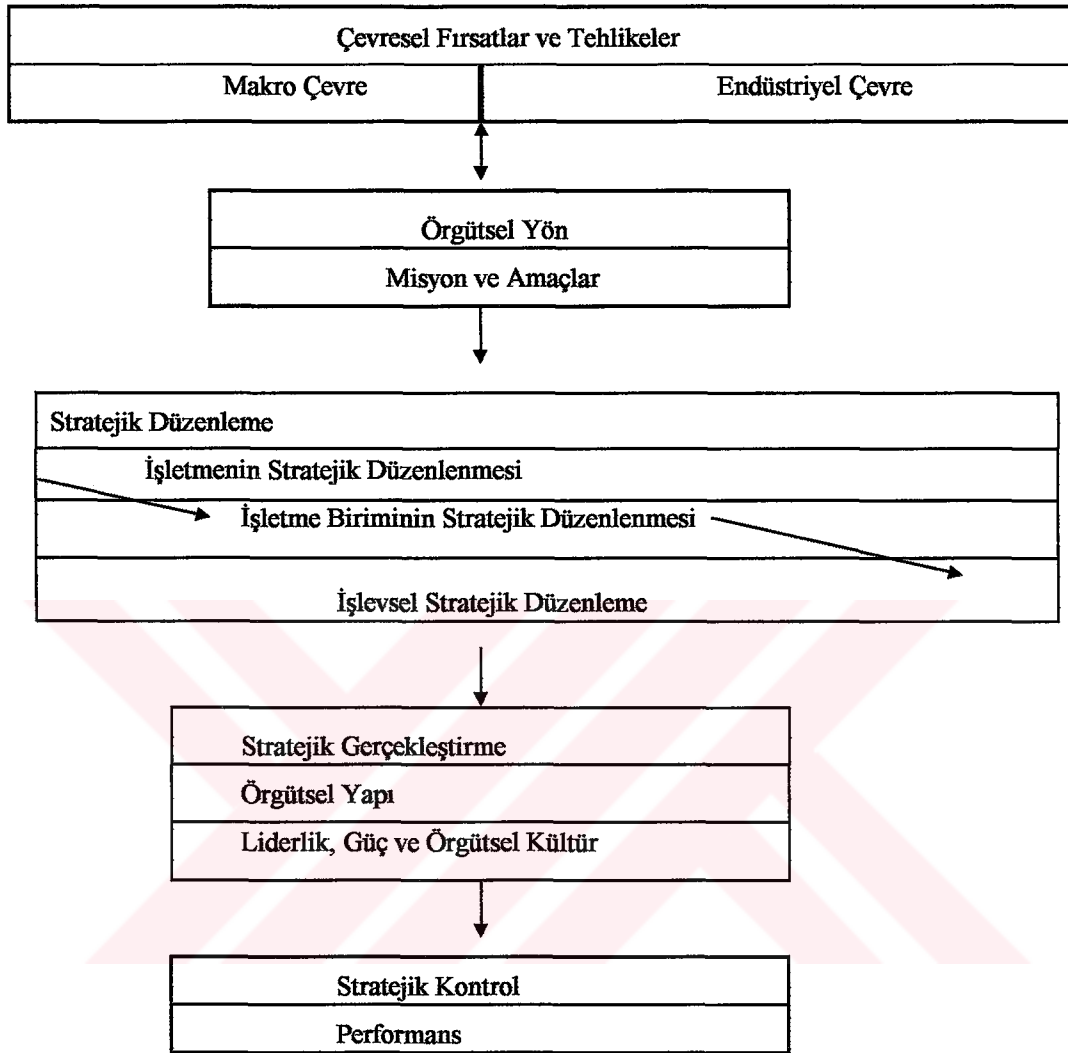
Stratejik yönetim; yalnızca yönetim unsurunu kapsayan bir kavram değildir. Örgütün dış çevresini de dikkate alarak daha önce belirlenmiş strateji ve amaçları da içeren geniş kapsamlı bir terimdir. Bu nedenle stratejik yönetim üst yönetimin başarmak zorunda olduğu aşağıdaki aşamalar şeklinde görülür.¹³

1. Dış çevrede varolan fırsatların tehlikelerin ve baskıların analizi.
2. Örgütün iç yapısının güçlü ve güçsüz yönlerinin analizi.
3. Örgüt stratejisini saptamak ve örgüt amaçlarını geliştirmek.
4. Çevresel fırsat ve tehlikeleri de göz önünde bulundurarak, örgütün güçlü ve güçsüz yönlerini karşılaştırıp stratejileri belirlemek (Örgüt düzeyinde işletme birimi düzeyinde ve işlevsel düzeyde).
5. Stratejileri gerçekleştirme.
6. Örgütsel amaçların başarılmasını sağlamada stratejik kontrol etkinliklerinin gerçekleştirilmesi.

Stratejik yönetim modeli Şekil 5'deki gibi şematize etmek mümkündür.

¹² Dietger Hahn, A.g.e., ss.26-28.

¹³ Peter Wright, Charles D. Trindle ve Mark J. Kroll, "Strategic Management Text and Cases", (USA: Allyn and Bacan, 1992) s.4.

Şekil 5. Stratejik Yönetim Modeli

Kaynak: Peter Wright, Charles D. Pringle ve Mark J. Kroll. "Strategic Management Text and Cases" (USA: Allyn and Bacon, 1992.) s.3.

Stratejik yönetim, örgütsel düzenlemeyi ve onun çevreyle uyumunu sağlayıcı yönetsel karar ve eylemleri içerir. Stratejik yöneticiler dış çevrede gerçekleşen fırsat ve tehlike girişimlerini çevreleyen güçlü ve zayıf yönleri değerlendirirler. Çevre ve işletme arasında uyum sağlamaya çalışırlar.¹⁴

¹⁴ Peter Wright, Charles D. Trindle ve Mark J. Kroll, A.g.e., s.4.

Stratejik strateji ve amaçlar çevre etmenlerinden etkilendikleri gibi, çevresel etmenleri de etkilemektedirler. Örgütsel strateji ve amaçlar stratejik düzenlemeyi etkilerler.

Örgüt strateji ve amaçları; işletme, işletme birimi ve işlevsel düzeyde birbirini izleyen bir biçimde stratejik düzenlemeyi yürütürler.

Strateji; örgütsel yapı, liderlik, güç dağıtımı ve örgüt kültürüyle gerçekleştirilir. İç ve dış işletme sistemlerini anlamak ancak stratejik yönetim sürecini bilmekle olur.¹⁵

Stratejik yönetim süreci işletme etkinliğinin sürdürdüğü çevrenin analizi ile başlar. Tüm işletmeler iki düzeyde çevreyle kuşatılmıştır. Bunlardan biri; politik ekonomik, teknolojik ve sosyal diyebileceğimiz makro evrelerdir. Her örgüt daha belirli bir çevre olan endüstri çevresinde de etkinlik gösterir. Endüstri çevresini, benzer müşteri ve rakipler topluluğu oluşturur. Stratejik yönetimin ilk basamağı, işletmenin içinde bulunduğu her iki çeşit çevrenin analizi ile başlar.¹⁶

Stratejik yönetim örgüt ve çevre arasında uyumlu bir yapıyı içerir. Bu nedenle örgütün varlık nedeni (stratejisi) onun içinde bulunduğu çevrenin koşullarını da dikkate alarak tanımlanmalıdır. Örgütün kimliği açık bir biçimde anlaşılır olmalıdır. Üst yönetim; örgüte yön verecek amaçları belirlerken; fırsatları, tehlikeleri ve çevresel baskıları göz önünde bulundurmalıdır.

Örgütün içinde bulunduğu çevre ile uyumlu strateji ve amaçların tanımlanması stratejik yönetim açısından çok önemlidir. Bundan sonra stratejiler belirlenir ve uygulanır. Sonuçta tanımlanan amaçların, belirlenen stratejilerle gerçekleşip-gerçekleşmediği kontrol edilir.¹⁷

¹⁵ Peter Wright, Charles D. Trindle ve Mark J. Kroll; A.g.e., s.12.

¹⁶ Peter Wright, Charles D. Trindle ve Mark J. Kroll; A.g.e., s.12.

¹⁷ Peter Wright, Charles D. Trindle ve Mark J. Kroll; A.g.e., ss.17 - 44.

İkinci Bölüm

KENT STRATEJİLERİ VE KENT KURAMLARI

A. KENT STRATEJİLERİ

1. KENT NEDİR?

İnsanlar bir uzam, bir toprak parçası üzerinde yaşarlar. İnsanların yaşamlarını sürdürdükleri bu uzam parçasına “kent” ya da “köy” adı verilir. Kent ve köy, her zaman birbirinden kesin çizgilerle ayrılamaz. Kentin ya da köyün ne olduğu, nasıl tanımlandığı konusunda çeşitli düşünceler vardır.

Belli bir yönetsel örgüt biriminin sınırları içinde kalan yerlere kent, bu sınırların dışındaki alanlara köy denilmesini gerektiren tanımlar, yönetsel sınır ölçütünü kullanan tanımlardır.¹⁸

Başka bazı tanımlar da nüfus ölçütüne dayanmaktadır. Belli bir nüfus düzeyini aşmış olan yerleşmelere kent, diğerlerine köy adı verilmektedir.

Diğer bir ölçüt de ekonomidir. Kent; “mal ve hizmetlerin, üretim, dağıtım ve tüketimi sürecinde toplumun sürekli olarak değişen gereksinmelerini karşılamak için ortaya çıkan bir ekonomik işleyiş” dir.¹⁹

¹⁸ Ruşen Keleş, “Kentleşme Politikası”, İmge Kitapevi Yayınları, II.Basım, Ankara, 1993, s.74.

¹⁹ Ruşen Keleş, “Kentleşme ve Konut Politikası”, Ankara A.Ü.SBF Yayınları, Ankara 1984, s.43.

Bir başka kümede yer alan tanımlarda toplumbilimsel ölçütler kullanılmaktadır. Amerikan toplumbilimcilerinden Queen ve Carpenter, kenti “ **yerine ve zamanına göre geniş sayılabacak biçimde bir araya gelmiş ve birtakım ayırdedici özellikleri bulunan insanlar ve yapılar topluluğu**” olarak tanımlarlar. Toplumbilimci Louis Wirth’e göre “**kent, toplumsal bakımdan benzerlik göstermeyen bireylerin oluşturduğu, göreceli olarak geniş, yoğun nüfuslu ve uzamda süreklilik niteliği olan yerleşmedir**”. Toplumbilimcilerce yapılan kent tanımlarının ortak özellikleri, belli bir nüfus çokluğu, yoğunluk, iş bölümü, uzmanlaşma ve türdeş olmama gibi özelliklerdir. İngilizler’in **city**, Fransızlar’ın **lacityela ville** sözcükleriyle karşıladıkları kent, yönetsel ve siyasal bir içeriğe sahiptir. Bu anlamdaki kent, Latince aslındaki **civitas**’ın anlatmak istediği anlamı tam olarak karşılar. Oysa, İngilizce’de kullanılan **urban** ve bunun Fransızca’daki karşılığı olan **urbain** sözcükleri, toplumbilimsel kent tanımlarına daha uygun düşmekte, kent öz yapısına sahip olan yerleşmeleri belirtmek üzere, niteleme sıfatı olarak kullanılmaktadır.²⁰

Bu çalışmada kent kavramını; siyasal, toplumsal, ekonomik, teknolojik iç ve dış çevre dinamiklerine stratejik bir bağlam içinde dikkate alan “**ekonomik işleyiş**” olarak kabul etmekteyiz.

2. KENT STRATEJİSİ

Kent stratejisi kavramı, günümüze kadar çeşitli yazarlarca değişik yaklaşımlar içinde ele alındığı görülmektedir. Kent bilimci Thomas Adams, kent stratejisini “**toplumsal ve ekonomik gereksinimleri göz önünde bulundurarak kentlerin fiziksel gelişmelerinin biçimlenmesine bir yön vermekle ilgili sorunlarla uğraşan bir bilim, bir sanat ve bir uğraş alanı**” olarak tanımlar.²¹ Harvey S. Perloff’a göre kent stratejisi, hem büyük metropoliten bölgelerin kapsadığı tüm kentleşmiş alanları, hem daha küçük kentsel toplulukları, hem de büyük bir kentin özeğini ilgilendiren strateji

²⁰ Ruşen Keleş, “Kentleşme Politikası” s.75.

²¹ Ruşen Keleş, “Kentleşme Politikası”, s.77.

eylemlerine verilen addır.²² J. T. Howard, kent stratejisini, kentsel alanların değişmesine bir yön verilmesi biçiminde görmektedir. Howard, bu niteliğiyle, kent stratejisi eyleminin, yapıların, yolların, parkların, kamu kuruluşlarının ve kentin fizik varlığının öteki öğelerinin fizik anlamda düzenlenmesinden ve biçimlendirilmesinden daha ileri giden kimi toplumsal ve ekonomik amaçların gerçekleştirilmesine yönelmiş olduğunu da belirtir. S. F. Chapin de , kentsel alanların büyümesi ve gelişmesi için önceden saptanmış ereklere ulaşmakta kullanılan sağgörüyü, kent stratejisi olarak tanımlamaktadır.²³

Kent Stratejisi’ni; “Ulusal bir yerleşme ve kalkınma planı çerçevesi içinde bilimsel yöntemlere göre yapılan araştırmalara dayanarak, plan, program ve projelerin hazırlanması ve bu amaçla girilecek çabaların gerçekleştirilmesini de kapsayan bir sanat ve çalışma alanı” olarak tanımlayabiliriz.

Kent yönetiminde; stratejik yönetim yaklaşımını geliştirmek, kentin temel amaç ve hedeflerinin gerçekleştirilmesi açısından önem taşır. Stratejik yönetim, kentin görev anlayışı ve hedefleriyle kaynakları arasında ilişki kurulmasını sağlar. Değişen gereksinimler, hizmetler ve kaynakların ışığında temel stratejilerin yeniden değerlendirilmesine olanak verir.²⁴

Kentin sağlıklı ve planlı gelişmesi, yerel hizmetlerin düzenli ve kaliteli olarak sağlanması; bugünün gereksinim ve beklentilerinin, geleceğin gereksinim ve beklentilerinden ödün vermeksizin karşılanması amacıyla, kalkınma planlarının, mekansal planların ve gelişme stratejilerinin bütünleştirilmesine yönelik ve geleceğe dönük uzun süreli bir yaklaşıma dayalı yönetim anlayışının geliştirilmesi gerekir.²⁵

Kentin yönetiminin gelecekteki belirli bir dönem içinde hizmet önceliklerini ve gereksinimlerini belirlemek, bu gereksinimleri karşılayacak olası kaynakları tahmin

²² Ruşen Keleş, A.g.e., s.77.

²³ Ruşen Keleş, A.g.e., s.77.

²⁴ Sadun Emre Alp ve Selahattin Yıldırım, “Yerel Yönetimde Başarının Yolları” T.C. Başbakanlık ve Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Ankara 1993, s.44.

²⁵ Sadun Emre Alp ve Selahattin Yıldırım, A.g.e., s.44.

etmek, bu kaynakların nasıl etkin olarak kullanılabileceğini saptamak, gündelik hizmetlerin en az maliyetle ve en fazla etkinlikle yerine getirilmesine yönelik kısa dönemli stratejilerin, uzun dönemli hedeflerle tutarlılığını sağlamak gibi konuları içerecek biçimde, geleceğe dönük yönetim yaklaşımının geliştirilmesi ve güçlendirilmesi gerekir.²⁶

Stratejik yönetim sürecinin, kentin gelişmesiyle ilgili temel amaçlarla uyum içerisinde olmamasının büyük önemi vardır.

3. KENT STRATEJİSİNİN EVRİMİ

Kent stratejilerinin hemen hemen bütün ülkelerde aşağıdaki gelişim sürecini izlemekte olduğunu görürüz.²⁷

Birinci aşama; kent stratejisinin, kentlerin güzelleştirilmesini sağlayan bir uğraşı olarak anlaşılmasıdır (**city beautiful movement**). Geniş caddeler, görkemli yapılar, büyük ve güzel parklar ve meydanlar, bu anlayışın, üzerinde önemle durduğu öğelerdir. Güzel kent yaratma duygusu, başlangıçta, yolları ve yapıları tek tek ele almakla yetinirken, sonradan, kentin bütün öğelerini birlikte güzelleştirme amacına yönelmiştir.

İkinci aşamada, kentlerin imar ve stratejileri bir mühendislik çabası olarak görülmüş, kentin türlü işlevlerinin görülmesine yarayacak yapıların yapılmasında etkinlik sağlama amacı baş önceliği almıştır. Bu aşamada, kent stratejisiyle kent arasındaki ilişki, sanki bir mühendislik işletmesiyle önündeki proje arasındaki ilişkiye benzer bir ilişkidir. Gerçekten bu aşamada, kent stratejisinin, yalnız mimarlar ve mühendisler tarafından yerine getirildiği görülür.

²⁶ Sadun Emre Alp ve Selahattin Yıldırım, A.g.e., s.44.

²⁷ Ruşen Keleş, “Kentleşme ve Konut Politikası”, A.Ü. SBF Yayınları, 1984, Ankara, ss.49-50.

Ruşen Keleş, “Kentleşme Politikası” (Ankara İmge Kitapevi Yayınları, II. Basım, 1993) ss.79-82.

Birleşmiş Milletler Yerinden Yönetim Araştırma Grubu Raporu, “Yerinden Yönetim ve Kalkınma”, çev. Selçuk Yalçındağ ve Necil Ulusay, TODAİE, Ankara, 1967, ss.1-6.

Ruşen Keleş ve Fehmi Yavuz, “Yerel Yönetimler”, Turhan Kitapevi, Ankara 1983 ss.1-35.

Üçüncü aşama, kent stratejisinin salt bir teknik uğraşı olmak yerine, ekonomik ve toplumsal etmenlerin de hesaba katıldığı çok yönlü bir çaba olarak göz önüne alınmasıdır. Topraktan yararlanma ve bu amaçla plan yapmanın kentin ekonomik ve toplumsal yapısıyla ilgili verilere de sahip olmayı gerekli kıldığı bu aşamada, teknik elemanlar yanında toplumbilimlerinde uzmanlaşmış kişilerin de strateji takımları içinde yer aldığı görülür. Bu zorunluluk, bazen o ölçüde ileri götürülür ki, strateji takımlarında yalnızca toplumbilimcilerin bulunmasının yeterli olacağı, teknik dallardaki uzmanların rolüne gerek kalmayacağı ileri sürülür. Kent stratejilerinde toplumbilimcilerin gittikçe artan bir rol sahibi olmaları, içinde bulunduğumuz yüzyılda, toplumbilimlerinin tanık olduğu ilerlemelere koşut bir olgudur. Bununla, kent stratejisinin, uğraştığı konular bakımından alanı genişlemiştir.

Dördüncü aşamada, kent stratejisinde, alansal kapsam değişikliği olmuştur. Bu aşamada, kentleri, kendi sınırları içinde ele alarak strateji belirlemenin yetersizliği kabul edilmiş, çevrelerindeki köy ve kentlerden bağımsız bir strateji yaklaşımının geçerli sayılamayacağı anlaşılmıştır. Kentlerin, başka kentlerle, içinde bulundukları bölgeyle ekonomik ve toplumsal ilişkiler içinde ele alınmasını gerektiren bu görüş (**sistem yaklaşımı**), son yılların ürünüdür. Bu tür bir stratejiyle, kent planlaması kavramı da kent sınırları dışına doğru genişlemiştir.

Kentin kapsam ve alan bakımından bu genişlemesi, son aşamada da varlığını sürdürmüş, strateji belirleme eyleminin siyasal boyutları da bu sürece eklenmiştir. Artık bugün, kent stratejilerinin siyasal bir temeli, ilişkileri olduğu genellikle kabul edilmektedir. Kamuoyu, baskı kümeleri, yerel yönetim ilişkileri gibi siyasal bilim yazınına özgü kavramların kent stratejilerince de sık sık kullanıldığı görülmektedir. Bunun başlıca nedeni, strateji belirleme sürecinin bir topluluğun değerleri ve erişmek isteği ereklerle yakından ilgili bulunması ve bunların da siyasal süreçlerden soyutlanmayacağı gerçeğidir.

B. KENT STRATEJİSİ KURAMLARI

1. KÖKLEŞİK KENT STRATEJİSİ YAKLAŞIMI

Kökleşik kentçilik, stratejiyi üç aşamalı bir eylem olarak görür. Bunlar “inceleme ve araştırma”, “plan yapma” ve “planı uygulama” aşamalarından oluşur. Bu üç aşamalı eylemin başlıca amacı; insanları sağlıklı, rahat ve güzel yerleşmelerde yaşatmaktır.

Bu amaçlara yönelen kent stratejilerinin işlevi, kentlerin fiziksel gelişmesini bir düzene sokmak ve hangi uğraşların kentin neresinde yerleşeceğini göstermektedir. Kökleşik kentçilik yaklaşımı, kent stratejisini, büyük çaptaki bir mimarlık ve mühendislik planlaması olarak görür. Bu anlamdaki kent stratejisi; kentlerin gelecekte almaları istenen fiziksel biçimi tasarlamak ve bu ereğe ulaşmak için gerekli denetim önlemlerini almak sürecidir.²⁸

Kökleşik kentçilik yaklaşımının temel stratejileri olan rahatlık, düzen, etkinlik ve güzellik ereklerine ekonomi ögesinin eklendiğine ender olarak tanık olunur.

2. GENİŞ KAPSAMLI KENT STRATEJİSİ

Bu yaklaşımın dayandığı düşünsel temel, stratejilerinin tam ussallıkla verilmiş bir karar dizisi olmasıdır. Gerçekten, geniş kapsamlı strateji toplumun tüm değerlerinin, bunlara dayandırılan ereklerin ve bu ereklere ulaştırılacak tüm alması kaynak ve araçların, stratejilerce bilinmekte olduğunu ya da bilinebileceğini varsayar.

Geniş kapsamlı stratejinin özellikleri birkaç noktada toplanabilir.²⁹

²⁸ Ruşen Keleş, “Kentleşme Politikası”; A.g.e., s.99

²⁹ Ruşen Keleş, “Kentleşme Politikası”; A.g.e., s.101

1. Birincisi, bu yaklaşımı benimsemiş stratejilerin, stratejiyi, bir toprak kullanma (**land use plan**) olarak değil, kentin tüm gelişmesinin bir aracı olarak görmesidir. Dolayısıyla, bu anlamdaki stratejilerin kapsamına yalnız fiziksel yönler değil, toplumsal, ekonomik ve yönetsel yönler de girer. Genellikle, uygulayıcılara seslenen geniş kapsamlı strateji, kentsel gelişmeyle ilgili strateji ve amaçların geniş ve uzun dönemli bir özeti niteliğini taşır. Ayrıca, uygulamayı kolaylaştırmak için, kısa sürelerde atılacak adımları da izlenceler halinde belirler. Kent stratejisinde geniş kapsamlılık; stratejinin işlevleri, konuları ve çeşitli alanlarda olan ilişkileri açısından bir geniş kapsamlılıktır.
2. Geniş kapsamlı strateji, geleneksel strateji yaklaşımından farklı olarak, stratejinin konusu olan kentin alanını da genişletmiştir. Buna göre kent, belli yönetsel sınırlar içinde kalan bir yerleşme olarak ele alınmaz. Çevresinin, içinde bulunduğu bölgenin, kısacası art bölgenin de hesaba katılması gerekir. Bu anlamdaki geniş kapsamlılık, stratejileri, bir yandan kentin küçük kesimlerini kapsayan dar sınırlı stratejilerden; öte yandan da, kenti kendi sınırları içinde kapalı bir sistem olarak gören kökleşik imar stratejilerinden ayırmaya yaramıştır.
3. Geniş kapsamlı strateji oluşturmada işlev ve alan genişlemesi dışında, eşgüdümün tek elden sağlanması nedeniyle merkezileşmeyi özendirme özelliği de saklı bulunmaktadır.

Geniş kapsamlı stratejilerin ereği, geleneksel kent stratejilerinkinden farklı olarak, seçeneklerin, geniş ve çok sayıdaki etkilerini de hesaba katarak politikaları ve stratejileri saptayan organlara, seçenekler içinde akıllıca seçim yapmak olanağı vermektedir. Geniş kapsamlı strateji, alması plan düşüncesini de beraberinde taşımaktadır.

3. ORTA SÜRELİ KENT STRATEJİSİ

Orta süreli strateji, geniş kapsamlı kent stratejisinin eksiklerini tamamlamak, sakıncalarını gidermek üzere önerilen bir eylem biçimidir. Bu yaklaşıma göre, stratejinin görevi, karar organlarına, kentin gelişmesine ilişkin konularda yardımda bulunmaktır.

Orta süreli strateji yaklaşımının başlıca beş özelliği vardır.³⁰ Birincisi, bir merkezi haber alma sistemine olan gereksinmedir. İkincisi, nabız yoklama (**pulse - taking**) işlevidir. Buna göre, stratejistler yaklaşmakta olan tehlikeler hakkında karar organlarına “uyarı” işaretleri verecek, karşılaşılan güçlüklerin giderilmesine çalışacaklardır. İzlenecek stratejilerin açıklanması işlevi (amaçlar ve strateji), bu yaklaşımın üçüncü özelliğidir. Dördüncü özellik, bu tür strateji yönteminin süresinin kısıtlıdır. Son bir özellik de, gözden geçirme işlevinde toplanır. Buna göre, stratejistler, gelecekteki planlı eylemlere yön vermek üzere, izlenim ve amaç uygulamalarının sonuçlarını çözümlemek zorundadır.

4. POLİTİKALAR STRATEJİSİ

Bir yandan, istenen alan düzenlemelerini ve toprak kullanma biçimlerini, öte yandan da, fiziksel, toplumsal ve ekonomik etmenleri aynı odak çerçevesinde toplayan bu strateji biçimine Politikalar Stratejisi adı verilmektedir. Bu anlamdaki strateji, belli bir yerel yönetim biriminin sınırları içinde, o yerin gelişmesine öncülük edecek toplumsal, ekonomik ve fiziksel politikaları birbiriyle bütünleştirmektir. Politikalar demeti anlamındaki stratejinin temeli; gelecekteki gelişmenin yönünü, niteliğini belirten ve bu gelişmeyi sağlamak için gerekli eylemleri gösteren bir takım genel açıklamaların yapılmasıdır. Politikalar Stratejisi, her gün verilmek zorunda olan kararlara bir rehberlik hizmeti görmek üzere, kentle ilgili genel hedeflerin açıklanması niteliğini taşır.

³⁰ Ruşen Keleş, “Kentleşme Politikası”; A.g.e., ss.105 - 106.

5. ÇOĞULCU VE SAVUNUCU STRATEJİ

Bu yaklaşım, bir kentte yaşayan bütün kümelerin ve sınıfların, kenti ilgilendiren ortak erekler üzerinde birleşmelerinin olanaksız varsayılmasından ve her kümenin ya da toplumsal sınıfın kendine özgü ereklere olduğu görüşünden kaynak almaktadır. Kentçiliğin bir teknisyen olarak tanımlanmasının yetersizliği ve stratejiyle ussal karar verme süreçlerini değerlerden soyutlamanın olanaksızlığı bu görüşün gelişmesinde etkili olmuştur. Stratejist, çeşitli baskı kümelerinin çıkarlarını ve eğilimlerini hesaba katmak, çoğunluğun gönenci gibi, azınlığın gönenc ve mutluluğunu da desteklemek zorundadır.

6. BİR SÜREÇ OLARAK STRATEJİ

Bir süreç olarak strateji anlayışının dayandığı başlıca düşünce, strateji bir plan olarak değil, fakat birbirini izleyen kararlardan oluşan bir süreç olarak dikkate almaktır.

Bir süreç olarak strateji; planlama sürecini “**plan belgesi üretmeyi amaçlayan bir eylem**” olarak değil, fakat bir “**kararlar dizisi**” süreci gören yaklaşım olarak tanımlanabilir.³¹ Gerçekten, son yıllarda, planlamanın yapısında, uygulamadaki deneyimlerden kaynak alan kimi temel değişiklikler olmuştur. Teknik bir belge olarak çok güzel hazırlanmış olsalar bile, kent planlamanının uygulanmadığı, kent planının kentsel gelişmeye değil, kentsel gelişmenin kent planına yön verdiği görülmüştür. Bu sorunun yarattığı değişiklikler üç noktada toplanabilir.³²

1. Bir kez, planlamanın artık, sonul bir planla sonuçlanan bir eylem olmadığı, olmaması gerektiği yolundaki düşünce, giderek yaygınlaşmakta, güç kazanmaktadır.

³¹ Ruşen Keleş, “Kentleşme Politikası”; A.g.e., s.109.

³² Ruşen Keleş, “Kentleşme Politikası”; A.g.e., ss.109 - 110

2. İkinci olarak, planlama, geleceğe ilişkin durağan bir durumu yansıtan bir belge olmaktan çok, olagelmekte olan değişimleri yararlı duruma getirmeyi ve onları etkilemeyi amaç edinmiştir.
3. Son olarak, süreç planlama (strateji), kısa ve uzun dönemli eylemlerde kullanılacak kaynaklarla ilgili izlencelerde anlatımını bulmaktadır.

7. SİSTEM YAKLAŞIMI VE KENT STRATEJİSİ

Kentin bir sistem olarak ele alınması; bir yandan sistem kuramıyla; onun yakını olan yöneylem araştırması, sistem çözümlemesi ve otomasyon gibi konularda son yıllarda yer alan gelişmelere ve bu gelişmeleri, kentlere ve stratejilendirmeye uygulama çabalarına koşut olmuştur. Bilgisayar kullanma tekniğindeki gelişmelerin yanı sıra, toplumbilimcilerin kent sorunlarına daha yakından eğilmeleri de, bu gelişmeyi hızlandırmıştır. Öte yandan, ulaşım mühendisliğindeki gelişmelerin de bu değişiklikte etkileri olduğunu kabul etmek gerekir.

Kentler, önceleri toprak kullanma biçimleriyle, ulaşım açısından oluşan; belli bir anda durağan nitelik taşıyan sistemler olarak ele alınmıştır. Daha sonra, her iki ögenin birbirini etkilemesinin, kenti, zamanla oluşan ve gelişen bir sistem olarak görmeye zorladığı anlaşılmıştır. Kentin makineye benzeyen bir sistem olarak görülmesinden vazgeçip, değişme süreci içindeki bir sistem gözüyle görülmesi yeni bir oluşumdur.

Kentlerin bir devingen sistem olarak ele alınmasının kentçilikteki en önemli sonucu, stratejik yönetim sürecinden, bu sistemi denetlemenin bir aracı olarak yararlanılmaya başlanmasıdır. Kentin bir sistem olarak ele alınması, soyut bir kent modelinin kurulmasını gerektirir. Bu modeli kurmaktan amaç, çözümlemeyi kolaylaştırmak ve stratejiyle aralarında ilişki kurmayı sağlamaktır.

Kent, bir toplumsal sistem olarak bir işlevler bütünüdür. Bir çok öğelerden oluşur. Sistemin parametreleri niteliğinde olan bu öğeler; girdiler, süreç, çıktılar, yansı - beslem denetimi (**feedback control**) ve çeşitli sınırlılıklar olarak sıralanmaktadır. Sistemin bütünü, insanların istem ve gereksinmelerinin karşılanması amacına yönelmiştir. Kent sisteminin, siyasal, toplumsal, ekonomik ve uzamla ilgili alt sistemleri bulunur. Bu alt sistemlerden her birini, sistemin parametreleri olan öğeler açısından tanımlamak olanağı vardır.

Kent sistemine bağlı alt sistemler, birbirleriyle karşılıklı etkileşim ilişkileri içindedirler. Sistemin tümü, ayrıca, kendinden farklı ve ondan bağımsız bir çevre içinde bulunur. Bundan başka, kendi alt sistemlerinin de çevresini oluşturur. Bütün sistem, çevresinden kimi girdiler alır ve ona kimi girdiler verir. Kentle alt sistemler arasında, hem doğrudan doğruya, hem de sistemle dış çevresi arasında devingen bir denge bağlantısı bulunur.

Sistem çözümlemesi yaklaşımının, çağdaş kent stratejisine yaptığı başlıca katkılar; tek çözümler yerine alması çözümlerinin sunulmasına olanak vermesi, seçeneklerin değerlendirilmesinde yarar - maloluş (**benefit - cost**) hesapları kullanılması, önemli değişkenlerin, olanaklar ölçüsünde, sayısal olarak gösterilmesini gerektirmesi ve izlenceler hazırlama yönü ağır basan bir strateji aracı olmasıdır.³³

C. GÜNÜMÜZDE KENT STRATEJİLERİ

Ekonomik Gelişme ve İşbirliği Örgütü (OECD) 2000’li yıllara doğru kentsel gelişme ve yönetim stratejilerinin gerekliliğini üç nedene bağlamaktadır.³⁴

³³ Ruşen Keleş, “Şehirciliğin Kuramsal Temelleri”; A.Ü.SBF Yayınları, Ankara, 1972, s.41.

³⁴ Asuman Yücel, “Büyükşehir Yönetimi İstanbul İçin Model ve İçgöçlerin Yönlendirilmesi”; DPT, Ankara, 1994, s.11.

1. 1980'lerin yaratıcı fakat yerel ölçekte kalan, kişisel, çoğu zaman da sadece belli sektörlerle yönelen strateji gelişmelerini birleştirme ve eşgüdümleme gereksinmesinin belirmesi.
2. Yeni ortaya çıkan kent sorunlarına cevap bulabilmek için yeni kavramlar geliştirme gereği.
3. Uzun dönemli strateji ve politikaların önemsizlenmesi nedeniyle kentlerde toplumsal dengesizliklerin ve çevre sorunlarının önemli boyutlara ulaşması.

Kent içi ve kentler arası dengesizliklerin artması ve eşgüdüm güçlükleri, bu durumları düzeltecek stratejileri geliştirmeyi gerektirmiştir.

2000'li yıllarda üç ana strateji gündeme gelmektedir.³⁵

1. Çok gelişmiş kentlere karşılık daha az gelişmiş olanların desteklenmesi.
2. Artan çevre sorunlarının çözülmesi için stratejiler geliştirilmesi.
3. Kent içindeki yaşama standardı farklılıklarının giderilmesi.

Günümüz kent stratejileri, koruma ve yaşatmaya yönelik önlemlerin yanı sıra, geliştirmeye yönelik önlemleri de içermek zorundadırlar.

D. KENT STRATEJİSİNDE YÖNETİM SÜRECİ

1. KENT STRATEJİSİ YÖNETİM SÜRECİNİN EVRELERİ

Kent Stratejisi Yönetim Sürecini tanımlamaya çalışanlar bu sürecin beş evreden oluştuğunu göstermektedirler.³⁶

³⁵ Asuman Yücel; A.g.e., s.14.

³⁶ Ruşen Keleş, "Kentleşme ve Konut Politikası", ss.93 - 99.

1. Amaçların Belirtilmesi
2. Araştırma ve Çözümleme
3. Karar Verme
4. Uygulama
5. Değerlendirme ve Yeniden Gözden Geçirme

Kent Stratejisi Yönetim Sürecinin evrelerinden bir bölümü, stratejilerden sorumlu kurumların teknik çabalarını ilgilendirir. Araştırma ve çözümleme evresi bu niteliktedir. Buradaki başarı, araştırma yöntemlerinin bilinmesine ve bunların uygulanmasında deneyim sahibi olunmasına bağlıdır. Öte yandan, sürecin kimi evreleri de, davranışsal bir nitelik taşır. Amaçların belirlenmesi ve stratejilerin uygulanması evrelerine ilişkin eylemler, sürecin davranışsal ve değer yargılarıyla sıkı bağlantılı olan yönleridir. Kent Stratejisi Yönetim Sürecinin evreleri, doğrusal biçimde birbirini izleyen adımlar olmak yerine, çevrimsel olarak birbirini izleyen ve birbirinin içine giren adımlar niteliği taşımaktadırlar.

2. KENT STRATEJİLERİNİN NİTELİKLERİ VE İLKELERİ

Kent Stratejilerinin kimi nitelikleri taşıması gerekir. Hemen hemen her yerde kent stratejilerinde uyulması olağan olan bu nitelikler bir kaç başlık altında toplanabilir.³⁷

a. Genellik İlkesi: Kent Stratejileri, kentin gelecekteki gelişmesini ana çizgileriyle gösterir, ayrıntılara inmez.

b. Geniş Kapsamlılık İlkesi: Kent Stratejileri, kentin yalnız fiziksel gelişmesini değil, aynı zamanda kent bütününe toplumsal, siyasal ve ekonomik sorunlarını da kapsar.

³⁷ Ruşen Keleş; “Kentleşme ve Konut Politikası”, ss.102 - 103.

c. Uzun Süreli Olma İlkesi: Strateji düşüncesi, ileriye doğru bakmayı içerir. Kent Stratejileri de kentlerin geleceğini ilgilendiren uzun dönem içindeki gelişmesini denetim altına alan, bununla da kalmayıp kentin amaç ve stratejilerine uygun olarak yönlennmeyi sağlayan bir süreçtir.

d. Zorunluluk İlkesi: Kentte yaşayan herkes tarafından, Kent Stratejisine uyulması gerektiğine inanılmalıdır.

e. Nesnellik İlkesi: Kent Stratejisi eşitlik ve adalet ilkelerine uygun olarak hazırlanmalı, uygulanmalı ve denetlenmelidir.

f. Açıklık İlkesi: Kent Stratejisi herkes tarafından bilinmelidir. Bu durum stratejilere açıklık kazandırmakla olur.

g. Esneklik İlkesi: Kentler, bağlı oldukları toplumların çevresel yapısındaki değişmelerine koşut olarak değıştikçe, onlar için hazırlanmış olan stratejilerinde yeni koşullara uydurulmasına olanak tanımak gerekir.

Üçüncü Bölüm

KENT AMAÇLARI VE KENT KURAMLARI

A. STRATEJİK YÖNETİM SÜRECİNDE AMAÇ

Kentlerin belirli uzmanlık alanları vardır. Bazı kentler tek bir amaç ve vizyon taşıırken, bazılarının birden fazla amacı olabilir. Ancak hiçbir kentin sonsuz sayıda amacı ve sonsuz derecede gelişme, büyüme olanağı yoktur. Kentlerin bu genel hedeflerine “**Kent Amaçları**” denir.

Ekonomik birer birim olarak kentleri ele alacak olursak olan kentlerin korumaya ve geliştirmeye yönelik olarak ele alabileceğimiz kent amaçları stratejik yönetim süreci açısından ele alınabilir. Bu amaçla önce işletmelerde amaç ve stratejik yönetim kavramı üzerinde bilgi verelim.

1. İŞLETME VE AMAÇ

Amaçlar belirli bir takım etkinlikleri gerçekleştirerek ulaşmak istenen durumlardır. Bu nedenle, amaçlar varolan eylemleri ve tepkileri yönlendiren kişisel ya da toplumsal olarak saptanmış birer değerlerdir. Her insan toplumsal bir varlık olarak yaşamını sürdürürken, bazı maddesel ve tinsel değerleri elde etmek için çalışır. Bunlara ulaşmak için eylem ve davranışlarını düzenler. Etzioni’nin “**durumlar**” bizimse

“değerler” olarak tanımladığımız amaçlar, maddesel değerde olabilir ya da maddesel olmayan toplumsal ve tinsel özellikte (nitelikte) olabilirler.³⁸

Örgütsel açıdan ya da işletme yönetimi açısından; amaçlar örgütlerin etkinliklerinin ve hatta varoluşlarının nedenini oluştururlar. Örgütsel amaç, örgütün bir bütün olarak gerçekleştirmek istediği geleceğe ilişkin bir özelliktir. İşletme ve örgütler toplumda, toplumsal bir varlık olarak yaşayabilmeleri için, insanlar gibi bir takım amaçlar peşinde koşarlar. Amaçlar, işletmenin projelerine ya da planlarına yol gösteren birer unsur oldukları gibi, hedeflerine ne ölçüde ulaştığını yönetime bildiren birer araç görevini de yerine getirirler³⁹. Amaçlar devamlı ve değişmez bir unsur olarak işletmeyi diğer örgüt biçimlerinden ayıran, onun yapı özelliğini oluşturan temel unsurlardır. İşletme bütün etkinliklerini amaçlarını gerçekleştirmek için yapar, onları gerçekleştirmekte işletmenin uğradığı başarısızlık işletmenin varlığını tehlikeye düşürücü bir durum yaratır.⁴⁰ Amaçlar planlamayla elde edilmeye çalışılan hedeflerin açıklanmasıyla bir planlama süreci içinde ulaşılacak bir hedef olarak açıklığa ve kesinliğe kavuşmuş olur.⁴¹

İşletme, toplumsal bir kuruluş olarak varolmasının nedeni olan amaçlara ulaşmak için bir araçtır. Amaçlar ortadan kalktığı zaman, onlara erişmek için bir araç görevini yerine getiren işletme de kendiliğinden ortadan kalkar. Amaçlar zamanla nitelik ve nicelik bakımından değişirlerse, bu durum doğrudan doğruya onlara ulaşmak için bir araç görevini yerine getiren işletme ya da örgütün de nitelik ve nicelik yönünden değişmesini gerektirebilir.

Toplumdaki her kişi belli amaçlara ulaşmak için çalışır ve yaşar. İşletme de toplumsal bir birim olarak bir takım amaçlar elde etmek için kurulduğuna göre, onu oluşturan ve çalıştıran bir takım kişilerin ve grupların amaçlarına hizmet etmekte ya da

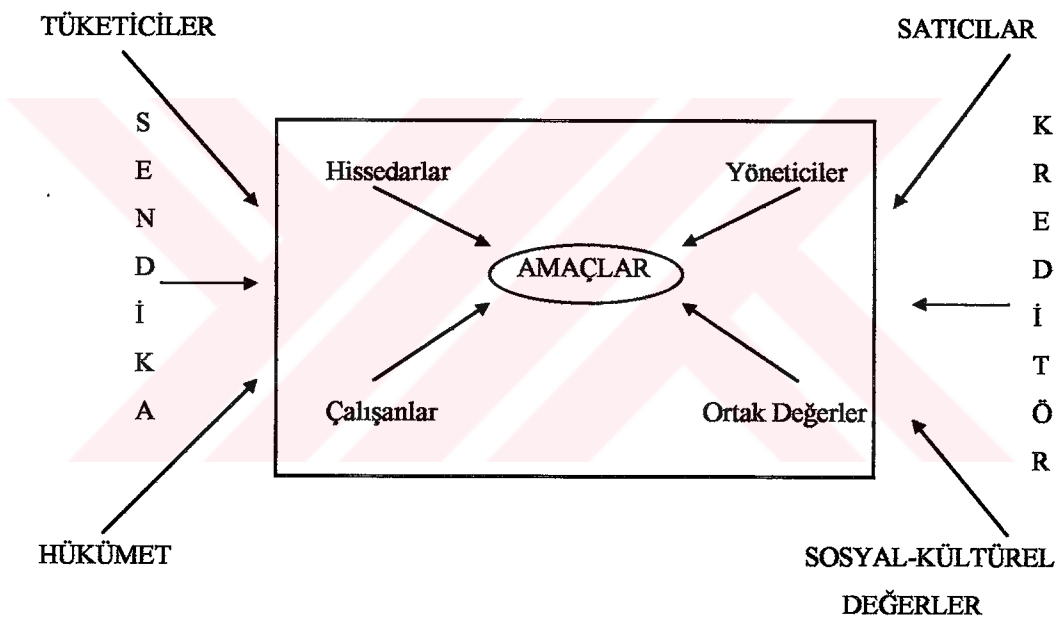
³⁸ A. Etzioni, **Modern Organizations** (Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1964) s. 3’den aktaran Erol EREN, **İşletmelerde Stratejik Planlama Ve Yönetim** Cilt 1, İ.Ü. İşletme Fakültesi yenilenmiş 3. Baskı, İstanbul, 1990, s.67.

³⁹ Erol EREN, A.g.e., s. 67.

⁴⁰ Argenti, **Corporate Planning: A Practical Guide** (London: Allen and Unwin, 1968) s. 36’dan aktaran Erol EREN, A.g.e., s.68.

⁴¹ Scott, **Long Range Planning in American Industry** (America: A.M.A., 1965) s. 94’den aktaran Erol EREN, A.g.e., s. 68.

araç olmaktadır. Toplumsal bir örgüt olarak işletme çeşitli grup ya da kişilerin amaçlarını bir koalisyonudur. İşletmelerin varoluş nedeni, başta hissedarların ya da sahiplerin tasarladıkları amaçlarıdır. Bu aracı çalıştırmak için, yöneticilere ve işçilere gereksinim vardır. Yönetici ve işçilerde birer insan olarak, kendi amaçlarını gerçekleştirme aracı olarak işletmeyi seçerler. Dolaylı olarak da işletmenin kendilerini devamlı olarak mal ya da hizmetler sunduğu geniş halk toplulukları ve özellikle müşteriler işletmeyi amaçlarını gerçekleştirici bir araç olarak değerlerler. Sonuç olarak; işletme birbirleriyle çelişen, bir takım amaçların dengelendiği genel amaçlar sistemidir.

Şekil 6. İşletmelerin Amaçlarına Etki Eden Etmenler

Kaynak : Ömer Dinçer, *“Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası”*, Timaş Yayınları, İstanbul, 1991, s.49.

2. İŞLETMENİN AMAÇLARI

Amaçlar, işletmenin erişmeye çalıştığı en yüksek düzeydeki uzun dönemli genel sonuçlar olarak tanımlanabilir. Hedeflerse, amaçlara erişmek için gerekli olan ara

dönemdeki aşamaları oluştururlar. Bu aşamalar zaman ve miktar açısından kesin olarak tanımlanabilir niteliktedir.⁴²

Bir işletmenin amaçları gelecekte varmayı düşündüğü yeri belirler. Stratejiler de amaçlara varmak için kullanılacak yolları tanımlar. Dolayısıyla amaç belirleme, stratejik yönetim sürecinin başlangıcından önce gelen bir aşamadır. Amaç belirleme, geleceğe yönelik bir planlama sürecinin de temelini oluşturur. Amaçlar, işletmenin dünya görüşünü, ekonomik ve estetik değerlerini yansıtır. Bir işletmenin amaçları işletmenin yönetim felsefesi doğrultusunda saptanır. İşletmenin dış çevresindeki toplumsal, ekonomik ve siyasal koşullarda amaçları şekillendirmekte önemli bir rol oynar. Zaman içerisinde dış çevredeki koşulların değişmesi işletmenin amaçlarının niteliğini ve konularının da değişmesine yol açar.

Geçmişte işletmelerin yalnızca birer ekonomik kurum olarak nitelendirilmeleri, temel amaçlarının da bir etkinlik ölçüsü olan “**kâr**” üzerinde yoğunlaşması sonucunu yaratmıştı. 18. ve 19. Yüzyıllarda, kısa dönemli ve tek amaç olan “**kâr en çoklaması**”nın yanına 20. yüzyılda bir çok başka amaçta eklendi. İşletmelerde uzun dönemli bakış açısının önem kazanması, “**varlık sürdürme**” amacının öncelikli bir yer almasına yer açtı. 20. yüzyılda toplumda işletmenin etkinliklerinin ilgilendirdiği ve etkilediği tarafların sayısının çoğalması ve bu tarafların siyasal güçlerinde ki artışlar, taleplerinin karşılanması zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. İşletme hissedarlarının sayısının artması; profesyonel yöneticilerin işletme sahiplerinin yanında onların yetkilerini kullanır duruma gelmeleri; işletmelerin boyutlarının büyümesi ve yapılarının karmaşılaşması, işletme amaçlarında ve amaçları niteliğinde köklü değişiklikleri de beraberinde getirmiştir.⁴³

İşletmelerin amaçları arasında ilk sıralarda yer alan varlık sürdürme ve karlılığın yanında büyüme; etkinlik; işletmede çalışanların geliştirilmesi; uygun fiyatlı, kaliteli, güvenli mal üretmek; sosyal sorumluluk; piyasada lider olmak; işletmenin hissedarlarına düzenli ve sürekli olarak pay dağıtmak; işletmenin kaynaklarının verimli kullanımı;

⁴² H. Igor Ansoff, *Corporate Strategy* (New York: Penguin Books, 1978) s. 36.

⁴³ Esin Ergin, “*İşletme Politikası*”, Der yayınları, İstanbul, 1992, s.26.

çalışanlara adaletli ücret ödeme ve çalışma güvenliği sağlamak gibi amaçlar da yer almaktadır⁴⁴.

İşletmenin amaçları kısa ya da uzun zaman sürelerini kapsayabilir. İşletmenin kısa dönemli amaçları üç-beş yıllık zaman sürelerini kapsar. Bu amaçlara erişmek için uygulanabilecek stratejilerin temelini oluşturan kestirimler de **“belirsizlik”** ve **“bilgisizlikle”** sınırlanmaktadır. Piyasadaki teknolojik gelişmeler, işletmenin ve rakiplerinin piyasa paylarındaki değişimler, yöneticilerin yetenek düzeyleri, genel ekonomik ve siyasal koşullar bu amaçlara erişmeyi sınırlandıran belirsizliklerin kaynağını oluşturmaktadır. Kısa dönemli amaçlar için de en kolay ölçülebilir amaç **“karlılık”** tır.⁴⁵ **“Etkinlik”** ve **“çalışanların refahı”** da kısa dönemli amaçlar arasında sayılabilir.⁴⁶

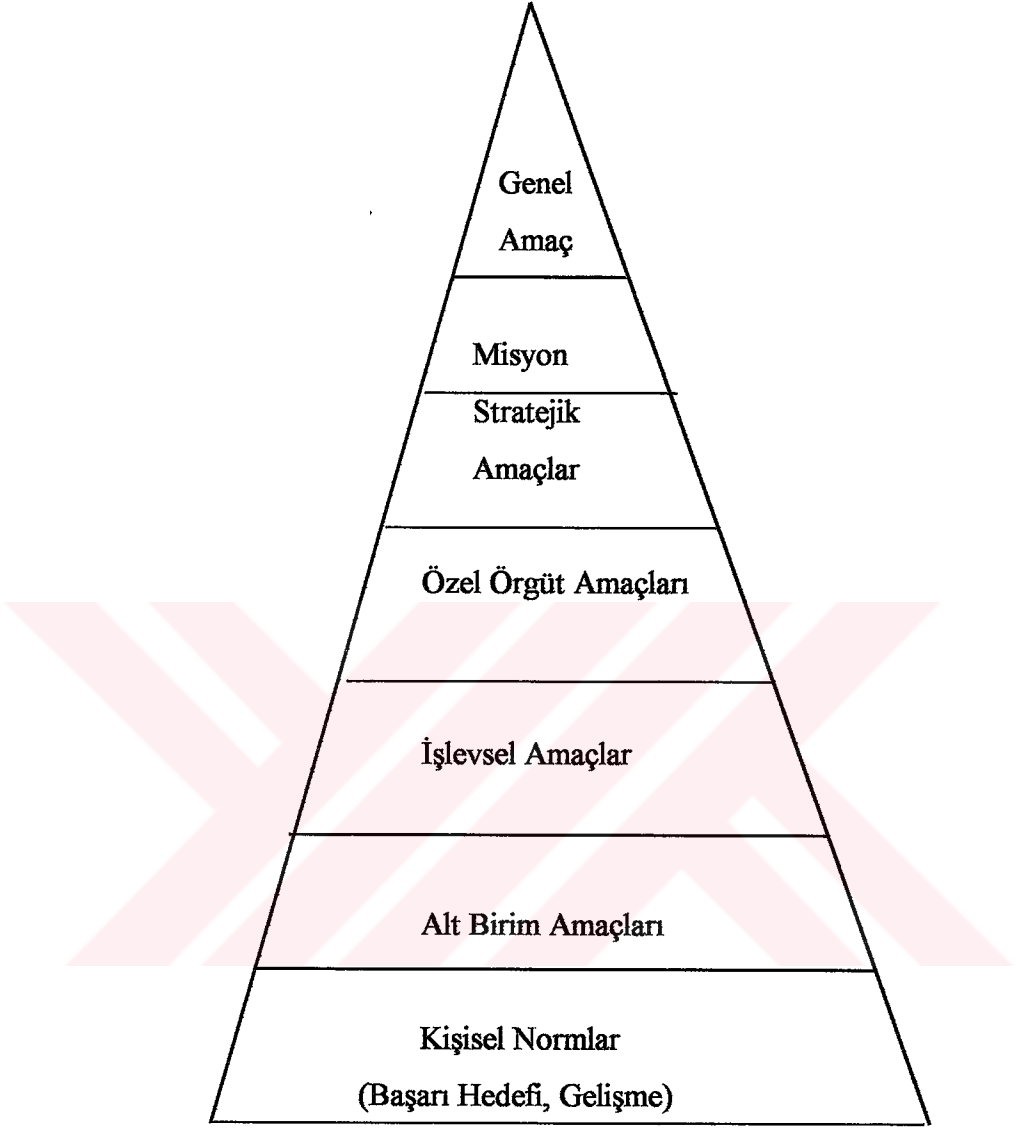
Uzun dönemli amaçlar, işletmenin kendisini yenileme yeteneğine bağlı olarak farklı konuları kapsayabilir. **“İşletmenin varlığını sürdürmesi”**, **“topluma yararlı olmak”** ve **“toplumsal sorumluluk sahibi olmak”** gibi amaçlar uzun dönemli amaçlar arasında sayılabilir. İşletmenin etkinliklerini geliştirmek için yeni kaynaklar yaratmak ve yeni ürün ve piyasalar geliştirmek, işletmenin **“varlığını sürdürmesi”** ne yönelik uzun dönemli ve soyut amacına hizmet edecek bazı etkinliklerdir.

Bir işletmede amaçlar sıradüzenini aşağıdaki biçimde sıralamak olanaklıdır;

⁴⁴ H. Igor Ansoff, A.g.e., s.36.

⁴⁵ H. Igor Ansoff, A.g.e., s. 47.

⁴⁶ Lawrence R. Jauch ve William Glueck, A.g.e., s. 35.

Şekil 7. Bir İşletmede Amaçlar Sıradüzeni

Kaynak : Ömer Dinçer, A.g.e., s.54.

Amaçların hangilerinin kısa dönemli, hangilerinin uzun dönemli olacağını işletmenin stratejistleri kararlaştırır. Zaman içinde değişen dış çevresel koşullar ve iç kaynaklardaki gelişmeler, bu amaçların süreleri, ağırlıkları ve önem sıralarında da değişiklikler yapılmasını gerektirir.

İşletmelerin amaçlarını bazıları biçimsel olarak açıklanmış ve raporlarda belirtilmiş olabileceği gibi, diğerleri açıklanmamış ya da biçimsel olmayan nitelikte olabilir. Biçimsel olarak açıklanmış amaçlar bir işletmenin uyguladığı stratejilerin izlenmesi ile gözlemlenebilir. Bazı küçük işletmelerin biçimsel olarak açıklanmış amaçları yokken; diğerlerinin yalnızca sözlü olarak yöneticilere belirlenmiş genel amaçları; bazılarının genel, yazılı amaçları; yine diğer bazı işletmelerin belirli ve önemlerine göre sıralandırılmış amaçları bulunmaktadır.

Amaçların kesin olarak tanımlanması; bu amaçların tanımlanmasına tepe yöneticilerin katılması; saptanan amaçların tepe yöneticilerin dünya görüşlerine uygunluğu; saptanan amaçların işletmenin aşağı kademelerindeki çalışanlara da iletilerek benimsetilmesi ve saptanan amaçların işletmenin gerçek durumuna uygunluğu stratejik yönetim sürecinin başarısının kararlaştırıcıları olacaktır.⁴⁷

3. İŞLETMELERDE AMAÇ BELİRLEMENİN ÖNEMİ VE YARARI

İşletme, üretim etmenleri adını verdiğimiz ana mal öğeleri ve beşeri ögenin, uyumlu bir biçimde birleşmesinden oluşan bir varlıktır.⁴⁸ İnsanlar tarafından oluşturulmakla birlikte onlardan ayrı bir varlığa sahiptir. Bu varlığın; teknik, toplumsal, ekonomik, hukuksal vb. yönleri vardır. İşletmeyi tanımak için bu çeşitli yönleri üzerinde dikkatle durmak gerekir.⁴⁹

İşletmelerin “**amaç ilkesi**” ; herhangi bir iş, etkinlik ve eyleme girişmeden önce, işletme hedefinin açıkça belirlenmesi, anlaşılması ve açıklanması gerekliliğini anlatır. Kişisel yaşam ve etkinliklerde, özellikle ortak özellikteki çalışmalarda, yani işletmeler gibi işbirliği sistem ve işleyişlerinde hedefi ya da hedefleri saptamanın başlıca şu yararları vardır.⁵⁰

⁴⁷ Lawrence R. Jauch ve William Glueck, A.g.e., s. 38.

⁴⁸ Kemal TOSUN, *Yönetim ve İşletme Politikası*, İ.Ü. İşletme Fakültesi, İstanbul, 1990 s. 275.

⁴⁹ Kemal TOSUN, A.g.e., s. 275.

⁵⁰ Kemal TOSUN, A.g.e., ss.275-276.

- a. Politika, strateji, taktik, yöntem, kural gibi amaca yönelten yollar, ancak amacın açıkça belirlenmesi ve bilinmesinden sonra belirlenirler.
- b. Amaçlar ve yollar böylece ortaya çıktıktan sonra, maddi (sermaye) ve beşeri (insan) üretim araçları seçilebilir ve bunlar, amaca götürücü etkili ve verimli biçimde bir araya getirilebilir.
- c. Amaç ve hedefler açıkça bilindiğinde insan kaynaklarının yönetilmesi, denetimi ve yönlendirilmesi gibi önemli konularda etkili kararlar alınabilir.
- d. Amaç ve hedeflerin açıkça belirlenmiş olması durumunda, yapılan iş ve etkinliklerin, bunları yerine getirenlerin kontrol ve düzenlenmesi olanaklı olur.

4. STRATEJİK AMAÇ

“Stratejik Amaç”, stratejik yönetim sürecinde kullanılan bir kavramdır. Hamel ve Prahalad bu kavramı; “İstenen önderlik konumunun oluşturulması ve örgütün ileriye yönelik olarak kullanacağı ölçütün belirlenmesi” olarak açıklamaktadırlar.⁵¹

Canon’un geliştirilmiş bir fotokopi makinesinin üretimi için çalışmasını; Honda’nın, Ford gibi bir otomotiv öncüsü olma uğraşını stratejik amacı anlatmada örnek olarak kullanabiliriz.

Stratejik amaç döngüsel olmayan bir özelliğe sahiptir. İşletme amaçlarından daha kısa süreli, ancak onlardan daha etkin ve güçlü bir özellik taşır. Bir işletme için stratejik amacın kapsadığı unsurları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:⁵²

⁵¹ Andrew Campbell ve Sally Yeung, “Brief Case: Mission, Vision and Strategic Intent”, Long Range Planning 4, (Vol. 24, August, 1991) s.146.

⁵² Andrew Campbell ve Sally Yeung, A.g.e., s.146.

- a. Örgütün dikkatini “kazanma temeli” ne çekme.
- b. Örgüt bireylerine, örgütün ileri hedeflerini bildirerek onları motive etme.
- c. Bireysel ve takım katkısının sağlanması için örgütsel düzenleme.
- d. Yeni işlevsel tanımlamalarla, koşulları değiştirerek örgütsel motivasyonu sürdürme.
- e. Kaynak tahsisinde belirli kuralların uygulanması konularını içeren aktif yönetim süreci.

Stratejik amaç, vizyon ve strateji kavramlarının her ikisiyle de ilişkili olan bir kavramdır. Stratejik amaç; bir işletmenin gelecekte istenen konumunu, rekabet koşullarını da dikkate alarak tanımlama sürecidir. Bu süreç, strateji belirlemede kullanılan temel strateji tanımlarını da içerir.

Bu nedenle stratejik amaç;

- a. Ne yapıyoruz?
 - b. Hangi stratejik konumu gerçekleştirmek istiyoruz?
- sorularına yanıt vererek, geleneksel strateji tanımına yaklaşır.

Buna karşın stratejik amaç, vizyonun örgütün yönünü kaybetmesine neden olacak eğilimde bir sonuca götürebilme sakıncasını da taşıyabilir. Amaçlardaki bu sorun, onların yeniden belirlenmesini zorunlu kılar. Böylece amaçlar süreklilik kazanırlar.

Hamel ve Prahalad stratejik amaçların kısa süreli ve çok önemli hedef değerleri taşıması gerektiğini belirtmektedirler.⁵³ Bu tür amaçlar örgüt bireylerini motive etmektedirler. Stratejik amaç bu yönüyle güçsüzleşmektedir. Stratejik amacın kaynağını örgüt istekleri ve duyumlarından gelen değer ve davranış standartları oluşturduğundan, bu süreç kısa süreli bir kaynağa dayanmış olmaktadır. Bu kısa süreli dayanak, örgütün amaçlarını saran temel duyumu (felsefeyi) oluşturamamaktadır.

⁵³ Andrew Campbell ve Sally Yeung, A.g.e., s. 146.

5. AMAÇ BELİRLEMENİN TEMELİ

Amaç belirlemenin ilk aşamasının “geleceğe bakmak” olduğunu söyleyebiliriz. Planlama süreci de; yöneticinin çevresinde yararlanabileceği bir takım fırsatlar olabileceği ya da kendisini zora sokacak bir takım olayların gelişmekte olabileceği düşüncesini taşımasını gerektirebilir.⁵⁴ Böyle bir düşünce, anlayış ya da inanç yoksa kişi geleceğe bakmayacak; günlük yaşamda karşısına ne çıkarsa onunla yetinecek ya da onu aşmaya çalışacaktır. Bu biçimde günlük yaşamak ve doğrudan karşılaşılan sorunlara çözüm aramak biçimindeki bir çalışma ve yönetim yöntemi reaktif (tepki gösterici-reactive) bir yönetim olarak adlandırılır. Oysa bunun tersi, sorun ortaya çıkmadan eyleme geçme ve önlem almayı tanımlayan pro-aktif (önlem alıcı-proactive) yönetim biçimidir.⁵⁵

Özellikle uzun süreli ve stratejik nitelikli planlamada böyle bir anlayışa gelebilmek için, yöneticilerin önce işletmenin varlık nedeni ve nasıl bir işletme olduğu konusundaki düşünce ve anlayışlarının belirlenmesi gerekir. Bir işletme neden kurulur ya da işletmenin varlık nedeni nedir?

İlk bakışta bu sorunun yanıtı çok açık gibi görünür ve çoğu kimse büyük bir olasılıkla kar etmektedir diye yanıt verebilir. İşletmenin varlık nedeni, o işletmenin ne yapmak üzere kurulduğunun, ne yaparak kar edeceğini tanımlamalıdır. Dolayısıyla işletme kendisini nasıl görmektedir sorusuna yanıt verilmelidir.

6. AMACIN ÖZELLİKLERİ

İşletmelerin varlık nedenlerini açıklamaları ya da ne tür bir işletme olarak kendilerini görmek istediklerini belirtmeleri, işletmelerin “amaç belirleme”si olarak bilinmektedir. Amaç, sözlük anlamıyla, “ulaşılacak istenen nokta, sonuç” olarak

⁵⁴ Tamer Koçel, *İşletme Yöneticiliği Yönetici Geliştirme, Organizasyon ve Davranış*, Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş., 4. Baskı, İstanbul, 1993, s.64.

⁵⁵ Tamer Koçel, A.g.e., s.64.

tanımlanmaktadır.⁵⁶ Bir yönetim kavramı olarak strateji işletmenin ne yapmak ve hangi amaçla yapmak üzere kurulduğunu, kendisini nasıl görmek istediğini, işletmenin varlık nedenini tanımlar.⁵⁷

İşletmenin amacını tanımlayan açıklamaların nasıl olması gerektiği konusunda bir standart olmamakla beraber, en azından aşağıdaki konularda ne düşündüğünün belirtilmiş olması gerekmektedir.⁵⁸

- a. İşletmenin genel felsefesi ve iş yapma felsefesi.
- b. İşletmenin kendisini nasıl gördüğü.
- c. Hangi müşteri kütlesi ya da pazara hizmet sunulacağı.
- d. Üretilecek temel mal ya da hizmetlerin neler olduğu.
- e. Kullanılacak temel teknolojiler.
- f. Büyüme ve karlılık konusundaki düşünceleri.
- g. Genel olarak vermek istediği imaj.

Amaç ve hedeflerin belirlenmesiyle; işletmenin ya da yöneticinin başında bulunduğu birimin, gelecekte belli bir zaman süresi içinde neyi ne miktarda gerçekleştirmek istediği ya da nerede ve hangi konumda olmak istediği karara bağlanır. Amaç kavramı, stratejik yönetim sürecinin temelidir.

⁵⁶ Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, 6. Baskı, Ankara, 1979, s.575.

⁵⁷ Ömer Dinçer, A.g.e., ss.55-58.

⁵⁸ Tamer Koçel, A.g.e., s.65.

B. KENT AMAÇLARI

1. AMAÇ BELİRLEME SÜRECİ AÇISINDAN KENT KAVRAMI

Kentin ekonomik, toplumsal, siyasal ve toprak kullanımıyla ilgili sorunlarına çözüm yolları bulmak; ya bu sorunları teker teker ele alıp her biri için çözümler aramakla, ya da hepsinin temelini oluşturan kentin yapısını uzunca bir dönemde değiştirmeyi amaçlayan genel bir hedefi uygulamakla olur. Kentin tüm amaçlarını içeren bu hedefe “**Kent Amacı**” adını vermekteyiz.

Kent amaçları (misyon gerçekleştirme ve büyüme) açısından uygun stratejileri seçtiğimizde kentin ekonomik etkinlikleri de başarılı olacağından; kent çevreyi geliştirebilecek güce de sahip olur.⁵⁹ Buna ek olarak açıkça belirlenmiş bir misyon ve ekonomik etkinliklerle, amaçları başarmaya istekli bir kent topluluğu değişimi daha da hızlandırır.

Kent stratejisi, kent gelişmesini misyonuna göre belirler. Stratejik kararlar; sorunları çözücü, kent değerlerini ve gelişim amaçlarını içerecek biçimde alınır.⁶⁰

Kentlerin gelişme amaçlarının belirlenmesinde çeşitli etmenler göz önünde bulundurulur. Bu etmenler; fiyatlar, hizmet, bölgesel büyüme, doğum oranı, verimlilik, askeri güvenlik ve ulusal birlik gibi geniş tanımları içeren kavramlardır.

Bu etmenlerin etkinliğini arttıran başka kavramlar da vardır. Kent ulaşımı, kent pazarı, kentin eğitim düzeyi; amaçların gerçekleştirilmesini hızlandırır ya da yavaşlatır.

Kent yapılarının da amaçlarının gerçekleştirilmesinde olumlu ya da olumsuz etkileri bulunur. Büyük kentlerde, maliyetlerin azalması nedeniyle mal ve hizmet

⁵⁹ Lloyd Rodwin, “Nations and Cities: A Comparison of Strategies for Urban Growth”, Haughton - Mifflin, Boston, 1970, s.3.

⁶⁰ Lloyd Rodwin, A.g.e., s.4.

fiyatları, küçük kentlere göre avantaj sağlar. Buna karşın küçük kentlerdeki işgücü ücretleri, arazi bedelleri, büyük kentlerden daha avantajlıdır. Kent stratejisinin başarısı, amaçları ve misyonu belirlenen kentin, yapı özelliklerine de bağlıdır.⁶¹

2. KENT AMACININ SEÇİMİNDE EKONOMİK ÖLÇÜTLER

a. Karşılaştırılabilir Amaçların Sınırı

Amaç seçiminde kullanılacak ölçütlerden ilki, seçilen misyonun getirilerinin, seçilebilecek olan diğer misyonların getirilerinin sınırından büyük olmasıdır.⁶² Ekonomik olarak yapılan karşılaştırmada seçilen misyonun etkinlik ve verimlilik açısından en iyi misyon olduğu konusunda kent halkının düşünce birliği içinde olması gerekir. Kentin sağladığı ekonomik avantajlar, kent büyüme stratejisine de yardımcı olmalıdır.

b. Büyüme Ekonomisi

Bu kavram, kentin iç ve dış ekonomik ölçütlerinin kentin uzun dönem değişimlerini de dikkate alarak, nicelik ve nitelik açısından kaliteli bir kent üretim sürecini tanımlar. Misyon seçiminde kentin “lider sektörü” nün belirlenmesi de önem taşımaktadır. Bu sektör tek bir sektör olabileceği gibi, sektörler karışımı da olabilir. Lider sektörün ya da sektörler karışımının belirlenmesinde:

- Kent sermayesinin sınırı
- Kentin yönetsel yetenekleri
- Kentin teknolojik yenilikleri

göz önünde bulundurulmalıdır.⁶³

⁶¹ Lloyd Rodwin, A.g.e., s.8

⁶² Lloyd Rodwin, A.g.e., s.16.

⁶³ Lloyd Rodwin, A.g.e., ss.17 - 18.

c. Yerel Farklılık

Misyon belirlemede, kentin yerel ekonomik etkinliklerini, genel ekonomik etkinlik içindeki farklılıkları belirlenmeye çalışılmalı ve bu farklılıklar misyona olabildiğince yansıtılmalıdır. Bu kavram, yerel ekonomik etkinliğin, genel ekonomik etkinlik içerisinde bir kritiğinin yapılmasını ve yerel farklılığın avantajlarının kullanılmasını anlatır.

d. Kural ve Teknik Programlama

Stratejik planlama süreçlerinin, misyon kavramına uygulanabileceğini belirtmiştik. Kent misyonunun belirlenmesinde seçilen lider sektör ya da sektör karışımının gelişmesini sağlayan kurallar ve teknikler programlanarak misyon belirlenmesinde uygulanabilmelidir. Böylelikle kent gelişme süreci bir kimlik kazanmış olacaktır.

e. Yerel Programlama

Kentin gelişmesi ve misyonun başarılmaması için oluşturulacak yerel ekonomik program, ülke programıyla uluslararası ekonomik etkinliklerle uyum içinde olmalı ve onlarla bütünsel bir işlerlik taşınmalıdır. Yerel program, misyon amaçlarına yanıt verebilmelidir.

3. KENT HEDEFLERİ VE GÖREV ANLAYIŞI

Kentler görev anlayışlarına ve hedeflerini belirleyerek, temel görevlerini ne ölçüde yerine getirdiklerini ve değişen bir çevrede belirlenen hedefleri ne ölçüde karşıladıklarını yakından izlerler. Bu alandaki başarı, kentin belirgin bir biçimde tanımlanmış görev anlayışına ve bunu gerçekleştirmeye yönelik hedeflere sahip olmasını gerekli kılar.⁶⁴

⁶⁴ Sadun Emrealp ve Selahattin Yıldırım, “Yerel Yönetimde Başarının Yolları”, s.41.

Görev anlayışı, gerek program düzeyinde ve gerekse etkinlikleri açısından kentin yerel topluluklar karşısındaki konumunu niteler. Kurumsal amaç ve hedeflerin belirlenmesini sağlar. Görev anlayışı; kentin değerlerine, geleneklerine ve hukuksal yükümlülüklerine dayanır.⁶⁵

Başarılı kentler, görev anlayışlarını ve kurumsal hedefleri açıkça belirler; değişen kaynak düzeylerine ve halkın isteklerine bağlı olarak, görev anlayışlarını ve hedeflerini düzenli aralıklarla değerlendirirler ve gözden geçirirler: programlarını ve faaliyetlerini, görev anlayışıyla tutarlı olmasına ve kurumsal hedeflerinin gerçekleştirmeye yönelik olmasına özen gösterirler.

Kentin hedefleri ve görev anlayışının aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.⁶⁶

- a. **Kentin topluma ve kent halkına katkısını tanımlamak**
- b. **Hedeflerle kaynaklar arasında ilişki kurmak**
- c. **Nitelikli ve kesintisiz hizmet sunulacağı konusunda kent halkına güvence vermek.**
- d. **Değişen gereksinimler, hizmetler ve kaynaklar ışığında, kentin görev anlayışının ve hedeflerinin dönem dönem yeniden değerlendirilmesini sağlamak.**
- e. **Karar alıcıları, kent çalışanlarına ve kent halkını kapsayan bir değerlendirme sürecini geliştirmek.**

B. KENT AMAÇLARI AÇISINDAN KENT KURAMLARI

Amaç ve kent amaçları yönünden bir kentbilim kuramının amacı: kent adı verilen toplulukların neden var olduklarını temel yapılarının ve öğelerinin neler olduğunu, nasıl büyüdüklerini açıklayan bir sistem oluşturmaktır. Bunlara dayanarak sistemin ve yapının

⁶⁵ Sadun Emrealp ve Selahattin Yıldırım, A.g.e., s.41.

⁶⁶ Sadun Emrealp ve Selahattin Yıldırım, A.g.e., s.45.

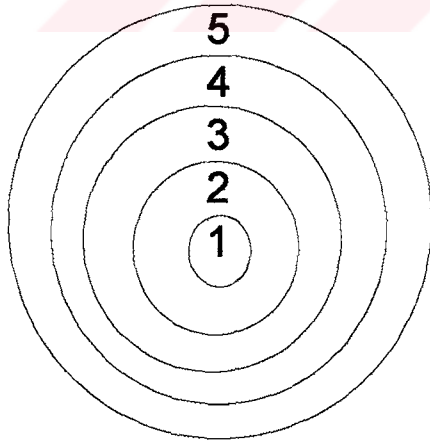
nasıl biçimleneceklerini, bunu göstermekte olduğu özellik ve düzenliliklerini ışığı altında kestirimlerde (Prediction) bulunmaya yardımcı olma da, kuramın işlevleri arasındadır.

Kuram: kentlerin nasıl oluştuğunu ve geliştiğini, kent stratejilerinin bu süreci nasıl etkilediklerini açıklamaya çalışırken; önceden saptanmış misyon ve amaçlara varmak için izlenmesi gereken yolların ve uyulması gereken kuralların neler olduğunu gösterir.

1. ÇEVREBİLİMCİLERİN KENT KURAMLARI

a. Ortak Merkezli Çemberler Kuramı

Bu kurama göre, kentlerin iç yapısı, ortak merkezli, iç içe çemberlerin birbirinden ayırdığı işlev bölgelerinden oluşur. En içte bulunan çekirdek, merkezi iş ve ticaret (ekonomi) bölgesidir. Bunu ortadan kalkmaya yüz tutmuş işyerlerinin bulunduğu bir “geçiş bölgesi” (transitional zone) izler.

Şekil 8 . Ortak Merkezli Çemberler Kuramı

Kaynak : Ruşen Keleş, “Kentleşme ve Konut Politikası”, A.Ü.SBF Yayınları 1984, s.84.

Bu bölgenin özelliği, ticaretle birlikte hafif sanayi kuruluşlarını da barındırmasıdır. Üçüncü halka, ilk iki halkanın doyurucu olmayan koşullarından kaçmakla birlikte, yine oralarındaki iş yerlerine yakın olmak zorunda bulunan çalışanların oturdukları alanları kapsar. Dördüncü bölge, tek tek ailelerin oturduğu daha iyi ve yüksek ölçümlü konutların bulunduğu “oturma bölgesi” dir. En sonda da genellikle kent sınırları dışına taşan “yöre kentler” gelir. Kent büyüdükçe, her halka genişler ve kendisinden sonra gelen halkanın içine doğru sokulma eğilimi gösterir. Bu eğilimin gücü, kentin ekonomik yapısındaki değişimin hızına bağlıdır.⁶⁷

b. Dilimler Kuramı

Kentlerin büyümesi; ana ulaşım kanalları boyunca ve yıldız biçimindeki bir kentin oluşumuna en az direnç gösteren yönlerde, fakat yine bir çemberin merkezinden çevresine doğru uzayan dilimler biçiminde olmaktadır. Bu dilimler, kentin türlü işlevlerinin görülmesini ayrılmış kesimler niteliğindedir. Kurama göre, farklı gelir dilimlerinde ve farklı sınıflara üye olanlar, farklı bölgelerde oturur ve gelirlerindeki yükselme ile, aynı kesim içinde merkez çevreye doğru hareket ederler. Yüksek ölçünlü oturma alanları, konut bölgelerinin gelişme yönü üzerinde önemli bir etkidir. Kent, yüksek ölçünlü oturma alanları yönünde gelişme gösterir.

Bu kuram, kenti beş ayrı dilimden oluşan bir organizma olarak görür. Merkezde yer alan bölge, merkezi iş ve ticaret bölgesidir. İkinci dilimde, toptancılık ve hafif sanayi kuruluşları bulunur. Bu dilim, kentin, yüksek ölçünlü oturma alanlarının tam karşısı olan ucuna rastlar. Üçüncü dilim, alt sınıf konutları bölgesidir. Burası, sanayi bölgesine yakındır. Dördüncü ve beşinci dilimler ise, sırasıyla, orta halli sınıf ve katmanlarla, yüksek gelirli sınıfların oturmalarına ayrılmış durumdadır.⁶⁸

⁶⁷ Ruşen Keleş, “Kentleşme ve Konut Politikası”, s.84.

⁶⁸ Ruşen Keleş, “Kentleşme ve Konut Politikası”, ss.85 - 86.

c. Birden Çok Merkezli Büyüme Kuramı

Kentsel gelişmeler, tek bir merkezi değil, birkaç ayrı çekirdeğin çevresinde yer alır. Bu çekirdekler, kimi kentlerde öteden beri var oldukları halde, öteki kimi kentlerde, kentler geliştikçe sonradan ortaya çıkmıştır.

Bu nedenle, kentlerin çoğunda topraktan yararlanma biçimlerine göre altı farklı bölge belirir.

Oturma bölgeleri kendi içlerinde, dar gelirli, orta ve yüksek gelirli sınıflara göre farklılaşmakta; yörekentler ise konut ve sanayi yörekentleri olarak ikiye ayrılmaktadır⁶⁹.

2. TOPLUMBİLİMCİLERİN KENT KURAMLARI

Marks ve Engels, bir ülkede, iş bölümünün, sanayi ve ticareti tarımdan ayırdığını ve bunun sonucunda, kırsal alanlarla kentlerin de birbirinden ayrıldığını ileri sürerler.

Kent; üretim araçlarının, anamalin, gereksinmelerin toplanmış olduğu yerdir.⁷⁰

Durkheim kenti, “işbölümü” ve “dayanışma” kavramlarıyla ilişkili olarak ele alır. Ona göre toplumda işbölümü iki etmenle artar. Birincisi “maddi yoğunluk” (Material densitiy)’tur ki, bununla belli bir yerdeki nüfus yoğunluğunu anlatır. İkincisi ise, bir toplumun üyeleri arasındaki etkileşimi ve toplumsal ilişkileri anlatan “**moral yoğunluk**” (Moral density) kavramıdır. Durkheim, bir toplumda kentleşmeyi moral yoğunluğun belirlediğini öne sürer.⁷¹

⁶⁹ Ruşen Keleş, “Kentleşme ve Konut Politikası”, ss.86 - 88.

⁷⁰ Ruşen Keleş, “Kentleşme ve Konut Politikası”, s.91.

⁷¹ Ruşen Keleş, “Kentleşme ve Konut Politikası”, ss.92 - 93.

Max Weber'e göre nüfus, bir kent kavramlaştırmasında yeterli bir ölçü olamaz. Önemli olan, kentin ekonomik ve siyasal örgütlenme biçimidir. Weber, kentin sürekli bir pazar olma özelliği üzerinde önemle durur. Kentin ekonomik işlevi, hem o yerleşim yerinde yaşayanların, hem de bir ölçüde alt bölgesindekilerin beslenmesini sağlar. Böyle bir çerçeve içinde Weber, "tüketim kenti" ile, "üretim kenti" ni birbirinden ayırt eder. Ona göre, birincisi Antik ve Ortaçağların ticaret kentidir. Öte yandan, çağdaş üretim kenti ise, kent dışı için üretim yapan işletmelerin yer aldığı kenttir.⁷²

Louis Wirth, kentliliğin (Urbanism) çevre bilimsel (ekolojik), örgütsel ve sosyo-psikolojik özelliklerini kapsayan bir kent kuramı geliştirmeye çalışmıştır. Ona göre, köyle kent bir "süreklilik" in (continuum) iki ucundadırlar. Köyle kent arasında görülen ayrımlar, bu süreç içindeki derece ayrımlarıdır. Wirth, kenti üç özelliğin karakterize ettiğini varsaymıştır. Bunlar nüfus büyüklüğü, yoğunluk ve heterojenliktir. Onun kent kavramının parametreleri bunlardır. Kentlerde kentsel olmayan (Folks) yaşam biçimlerine rastlanabileceğini bunun gibi kentsel yaşam biçimlerinin kentlerin dışında uzayabileceğini kabul eder. Ulaşım ve iletişim araçlarındaki ilerlemelerin kenti köye, köyü kente yaklaştırdığını aralarındaki benzerlik ve ayrımların artık geçerli olmadığını Wirth savunmuştur.⁷³

Toplumbilimsel olarak, "Ortadoğu ve İslam kültürünün etkisindeki kent" üç temel öge üzerinde oturur. Bu ögeler cami, pazaryeri ve hamamdır. İslam kentinde, Batının kültürel alanlarına rastlanmaz. Bunların yerini tutan kurumlar camiler ve medreselerdir. Cami, islâm kentlerinde, yerleşme biriminin siyasal, dinsel ve entellektüel yaşantısının merkezi durumundadır.⁷⁴

Feodal Kent - Sanayi Kenti ayrımına göre kentler, teknolojik gelişme düzeyi bakımından, "sanayi öncesi kentler", "geçiş aşamasındaki kentler" ve "sanayi kentleri" olmak üzere üçe ayrılırlar. Bunlardan birincisi, sanayi öncesi uygar ya da feodal

⁷² Ruşen Keleş, "Kentleşme ve Konut Politikası", s.93.

⁷³ Ruşen Keleş, "Kentleşme ve Konut Politikası", ss.93 - 94.

⁷⁴ Ruşen Keleş, "Kentleşme ve Konut Politikası", ss.94 - 95.

toplumun, ikincisi çağdaşlaşmakta olan ya da gelişmekte olan toplumun, üçüncüsüye, sanayileşmiş, gelişmiş ve çağdaş toplumların kentleridir.⁷⁵

3. MERKEZİLEŞEN YERLER KURAMI

Merkezileşen yerler kuramından, günümüzün kentlerinin ve kent sistemlerinin oluşumunun açıklanmasında yararlanılmaktadır. Walter Christaller'in daha çok coğrafyacılarca kullanılan bu kuramından, ekonomik, toplumsal ve kültürel bir birim olan kentin gelişmesiyle ilgili başka bilim alanları da yararlanmaktadırlar. Bir kentin büyümesi, o kentin hizmet işlevlerinin uzmanlaşmasına bağlı olduğu halde, merkezileşen bir yerin ne ölçüde hızlı büyüyeceğini hizmet alanı içinde sunulan kent hizmetlerine olan istem belirler. Yalnız bir kentin büyümesi değil, birden çok sayıdaki kentsel merkezin zaman içinde bölge ve ülke ekonomisi çerçevesinde düzenlenmesi amacıyla olan bu kuram genel bir nitelik taşımaktadır.⁷⁶

4. TEK BÜYÜK KENT KURAMI

Kuram ülkede, nüfusun bir ya da iki merkezde toplanması, ülkenin kaynaklarının bu merkezlerce işlenmesi görüşüne dayanır. Mark Jefferson, bu görüşü Tek Büyük Kent Yasası olarak adlandırmıştır.⁷⁷

Tek büyük kentin ekonomik başarıları ve etkinliği yetişmiş insan gücü ve teknik eleman sağlama kolaylığı, anamal azlığı gibi etmenler, tek büyük kent oluşumunu haklı gösteren başlıca etmenlerdir. John Friedmann, bu tür bir yerleşme yapısının "kutuplaşmış gelişme" (Polarized development)'nin sonucu olduğunu öne sürer. Ekonomistler bu tür bir yerleşme yapısının oluşmasıyla sonuçlanan bir kentleşme türünün, ekonomik gelişme sürecinde "kalkış" (Take-Off) evresine geçebilmek için gerekli olduğu kanısındadır.

⁷⁵ Ruşen Keleş, "Kentleşme ve Konut Politikası", ss.95 - 97.

⁷⁶ Ruşen Keleş, "Kentleşme ve Konut Politikası", ss.89 - 90.

⁷⁷ Ruşen Keleş, "Kentleşme ve Konut Politikası", ss.90 - 91.

5. SIRA - BÜYÜKLÜK KURAMI (RANK-SIZE RULE)

Sıra-büyüklik kuralı, kentlerin büyüklüğü ile büyüklük sıraları arasında bir bağlantı bulunduğunu varsayar. Öyle ki, en büyük dört kentin nüfusları, sırasıyla 9 ,4.5,3 ve 2.250 milyon ise, bu kural, o ülkedeki yerleşim yerleri kademelenmesinin açıklanmasında geçerli demektir. İkinci büyük kentin nüfusunun ikiyle, üçüncünün üçle, dördüncünün dörtle (bulundukları sırayla) çarpılmaları, en büyük kentin nüfusuna eşit çıkmaktadır. Bu durumdaki bir ülkede kentsel kademelenmede görece bir dengenin bulunduğu kabul edilir.

6. SANAYİ ÖTESİ KENT

Sanayi toplumlarının kentlileri, sanayi kenti olma özelliklerini aşmaktadır. Dünya, küresel telekomünikasyon sistemleri sayesinde küçülüyor.⁷⁸ Böylelikle ekonomik özelliklerin tümü bir kentte odaklanabiliyor. Hizmet sektörünün telekomünikasyon ağıyla hızlandığı, dünyanın tüm pazarlarına ulaşabildiği bu kentlere **sanayi ötesi kent** adını verebiliriz.

Telekomünikasyon büyük küresel ekonomiyi yaratan ve aynı zamanda parçalarını küçültüp güçlendiren itici güçtür.⁷⁹ Bu değişimde sanayi ötesi kentlerin önemi artacaktır. Sanayi ötesi kent, üretim alanı olmaktan çok, üretilenin hızlı değişimini sağlayan bir ekonomik merkez olma özelliğini taşımaktadır.

⁷⁸ John Naisbitt, "Global Paradoks" (Büyüyen Dünya Ekonomisinin Güçlenen Küçük Oyuncuları, Sabah yayınları, İstanbul, 1994, s.26.

⁷⁹ John Naisbitt, A.g.e., s.37.

Dördüncü Bölüm
YENİCE KENTİ'NİN STRATEJİK YÖNETİM
SÜRECİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. ARAŞTIRMANIN TANITIMI

1. ARAŞTIRMANIN GENEL AMACI

Amaçlar, belirli birtakım faaliyetleri gerçekleştirerek ulaşmak istenen durumlardır. Amaçlar, hareketleri ve tepkileri yönlendiren kişisel ve sosyal olarak saptanmış değerler olarak ifade edilebilir. Örgütsel açıdan amaçlara baktığımızda amaçlar, işletmelerin veya örgütlerin faaliyetlerinin hatta varoluşlarının nedenini oluştururlar. Bu açıdan baktığımızda amaç; işletme ya da kurumumuz nedir? Uzun dönemde neyi gerçekleştirmeye çalışacaktır? Sorularının yanıtını verir.

Kentin ekonomik, siyasal, sosyal, kültürel ve toprak kullanımı ile ilgili sorunlarına çözüm yolları bulmak ya da sorunları teker teker ele alarak sorunları gidermek ancak kentin yapısını değiştirmeyi hedefleyen uzun dönemli kent amaçlarının belirlenip uygulanmasıyla olanaklıdır.

Yenice Kenti'nin amaçlarını belirleme ve bu amaçların gerçekleştirilmesi için egemen olan temel felsefenin ne olduğunu saptamaya yönelik olan bu araştırma yerel düzeyde Tepe Yönetimi oluşturan kişiler üzerinde anket uygulama biçiminde yürütülmüştür. Öncelikle Kentin tarihsel gelişimini ve Kentin temel sorunlarının neler olduğunu saptayarak başlanmış ve bu sorunların çözümlenebilmesi için nelerin

düşünüldüğü veya uygulandığını bizzat kentin yönetim kademesinde bulunan kişiler yanıtlamışlardır.

2. ARAŞTIRMANIN SORUNU

Araştırmanın sorunu; Yenice Kenti'nin stratejik yönetim sürecinin uygulanmasıyla temel amacının belirlenmesidir. Böylece Yenice Kenti için bir sistemin oluşturulmasıdır. Bu sistem “Yenice gelecekte nasıl olmalıdır?” biçiminde belirlenirken araştırmanın temel soruları şunlar olmuştur:

- Araştırmaya konu olanlar Yenice için neler düşünüyor?
- Araştırmaya konu olanlar Yenice Kenti'nin temel amacı olarak ne düşünüyorlar?
- Yenice Kenti'nin temel amacı bakımından gerçekleştirmesi gereken nedir?

3. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Araştırmada soru kağıdı (Anket) yöntemi uygulanarak araştırmanın temel sorunlarına cevap aranırken aşağıdaki varsayımların doğruluğu kabul edilip, deneklere uygulanarak doğrulukları sınanmıştır.

- Kent ekonomik bir birimdir.
- Ekonomik bir birim olan kente stratejik yönetim sürecinin tüm aşamaları uygulanabilir.
- Kentlerin belirli amaçları ve uzmanlık alanları vardır.
- Kentlerin amaçları ve uzmanlık alanları kentin üst yönetimlerince belirlenir.
- Kentin amaçları ve uzmanlık alanların onları belirleyen üst yönetimin etkisi altındadır.
- Kent amaçları uygulama araştırmaları ve analizlerle belirlenebilir.

4. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Bu araştırma, Yenice Kenti'nin yönetiminde “karar verme” sürecine katılan tepe yöneticileri kapsamaktadır. Stratejik yönetim süreci açısından stratejiyi tanımlamak, belirlemek, belirlenen stratejiyi başlatmak, yürütmek ve uygulamayı denetlemek tepe yöneticilerin sorumluluğunda olması nedeniyle, kenti de ekonomik bir birim olarak alan varsayımımız sonucunda araştırmanın kapsamını tepe yöneticiler oluşturmuştur.

Kent yönetiminin tepe yöneticilerinin seçiminde “karar verme” sürecine katılan hem yerel hem de merkezi yönetim temsilcileri seçilirken, kentte bulunan özel işletme yöneticileri ve demokratik kitle örgütlerinin temsilcileri de karar verme süreci içerisinde ele alınmışlardır. Bunların dışında Yenice’de bulunan Yüksekokul ve diğer Milli Eğitim bünyesi içinde yer alan okullar ile siyasi parti temsilcileri de araştırma kapsamı içerisinde yer almıştır.

Araştırma kapsamı içinde yer alan yöneticileri kurumlarıyla beraber aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- Merkezi yönetimin ilçe temsilcileri müdür düzeyinde
- Yerel yönetim (Belediye Başkanı ve Belediye Meclisi)
- Yüksekokul
- İlköğretim ve lise dengi okullar (Müdür düzeyinde)
- Siyasi parti temsilcileri (İlçe başkanları düzeyinde)
- Mahalle muhtarları
- Askeri yönetim
- Özel işletme yöneticileri
- Yerel basın muhabirleri
- Demokratik kitle örgütleri (Dernek ve sendika yöneticileri)

Araştırma kapsamı, ilçe merkezi olarak sınırlandırılmış olup ilçenin köy bucakları araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

5. ARAŞTIRMA PLANI

Araştırma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın amacı, konusu, kapsamı, yöntemi, kuramsal bilgiler, sorun ve varsayımlar yer almaktadır. İkinci bölümde toplanan bilgilerin çözümlenmesi ve bulgular yer alırken üçüncü bölümde de sonuçlar yer almaktadır.

6. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma, anket ve görüşme yöntemi uygulanarak toplanan veriler ve bu verilerin çözümlenmesiyle ortaya konan bulguların değerlendirilmesiyle elde edilen sonuçlara dayanmaktadır. Araştırmada anket, yüz-yüze olarak uygulanmış, deneklere soruların yanıtlanması ve açıklayıcı bilgi konusunda yardımcı olunmuştur.

a. Araştırma Evreni

Araştırmaya Yenice’de bulunan altmış kişilik yönetici konumunda ya da karar alma süreci içerisinde yer alan **altmış(60)** kişi katılmıştır. Araştırma evrenini saptanmasında tüm üst düzey yöneticiler dahil edilmiştir. Araştırma evreni içerisinde yer alan kurumlar ve katılan yönetici sayısı aşağıdaki gibidir.

Tablo 1
Araştırma Evreni

Kurumun Adı	Araştırma Evrenine Alınan Üst Düzey Yönetici sayısı
Merkezi Yönetim Temsilcileri	12
Yerel Yönetim Temsilcileri	9
Yüksekokul	5
Okullar	8
Askeri Yönetim	3
Siyasi Partiler	6
Özel İşletmeler	8
Kamu ve Özel Bankalar	3
Basın	2
Demokratik Kitle Örgütleri	4
TOPLAM	60

b. Araştırma Evreleri

Yenice Kenti'ne yönelik beş(5) ve Yenice Kenti Stratejisine yönelik altı (6) olmak üzere toplam onbir (11) sorudan oluşan anket; araştırma evrenine konu olan deneklerden merkezi yönetim temsilcilerine uygulanmak istendiğinde soruları yanıtlamaktan çekindikleri görülmüş ve anket kağıdına araştırmanın bilimsel bir amaçla yapıldığı ve başka hiçbir amaçla kullanılmayacağı açıklamasının eklenmesiyle beraber deneklerin isimlerini yazmamaları uyarısıyla ikinci kez tekrar uygulanmıştır.

c. Son Araştırma

Araştırma soru kağıtları araştırmanın ne olduğu ve hangi amaçla kim tarafından yapıldığına dair bir sunuş yazısıyla beraber araştırma evreni içerisinde yer alan deneklere Mayıs ayında sunulmuş ve yedi gün sonra toplanacağı bildirilmiştir.

Deneklerin büyük kısmının yedi gün sonra anketi doldurmuş olduğu görülmüş ancak bir kısmı anketi soru kağıtlarını toplarken açıklayıcı bilgi isteyerek doldurmuşlardır. Bu yüz yüze görüşme nedeniyle soru kağıtları ancak dört gün içinde deneklerden tamamen toplanabilmiştir. Deneklerin tamamı anket sorularını yanıtlayarak araştırmaya katılmışlardır.

7. ARAŞTIRMA EVRENİNİN ÖZELLİKLERİ

a. Yenice Kenti

Yenice, özellikle ulaşım sorunu nedeniyle komşu il ve ilçelere açılmaması ve geçim kaynaklarının yeterli çeşitliliğe ulaşamamış olması ile dikkati çekerken öte yandan bol olmasa da yeterli tarım arazisi, bol suyu, zengin ormanları, yaşamı kolaylaştıran uygun iklimi ve herkesin beğenisini kazanan doğasıyla potansiyel olarak gelişmeye ve büyümeye açık bir kenttir.

Araştırma evreni olan Yenice Kenti'nin toplumsal yapısına, doğal yapısına ve ekonomik yapısına ilişkin genel bulgular elde edilmesi, kentin temel sorunlarının ortaya çıkmasında ve bu sorunlara çözüm bulunabilmesi açısından önem taşımaktadır.

b. Toplumsal Yapı

Yenice Kenti, 18 Mart 1953 yılında yaşamış olduğu büyük deprem felaketinin arkasından eski yerleşim bölgesinin 3 km kuzeyine planlı olarak tamamen tekrar

kurulmuş bir yerleşim yeridir. Bu nedenle de Yenice’de kentleşme sorunlarıyla karşılaşmamaktadır. Planlı olarak yeniden kurulmanın yanında Kent’in nüfusunun 1990 Genel Nüfus Sayımı kesin sonuçlarına göre 6.015 rakamı ile ifade edebileceğimiz küçüklüğü de kentleşme sorunlarının yaşanmamasının bir başka sebebidir. Yenice’de 1990 yılına kadar nüfus hareketi yok denecek kadar azdır. 1990’lı yıllardan itibaren hem yerel yönetimin hem de merkezi yönetimin yatırım ve hizmetleriyle kentte geçim kaynaklarının çeşitlenmesi ile beraber konut yapımında da geçmişine oranla değerlendirildiğinde bir patlamaya yol açmıştır. 1990 yılından 1998 yılına gelindiğinde Kent’teki konut artış oranı %41 olmuştur.⁸⁰

Yenice Kenti’nin durağanlığının başında eğitim sorunu, sağlık sorunu ve ulaşım sorunuyla beraber çeşitlenmemiş gelir kaynakları olduğu söylenebilir.

i. Nüfus Hareketleri ve İstihdam: Yenice kentinin kesin nüfus sayım sonucu 1990 yılı sayımına göre 6.517’dir. Km²’ye düşen insan sayısı 31 kişidir. 1990 yılı Genel Nüfus Sayımı’na göre Kentte 5 ve 5’in üzerindeki hane halkı sayısının 311 olması kent halkının nüfus planlamasını bilinçli olarak uyguladığı söylenebilir. Yine aynı sayıma göre 882 hane halkının nüfusu 2 ile 4 arasındadır.⁸¹

Cinsiyet açısından kentin nüfusunu incelediğimizde 1990 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre kadın nüfusun erkeklerden daha çok olduğunu görmekteyiz. Kent nüfusunun %57.62’sini kadınlar oluşturmaktadır.⁸²

1990 verileri kaynak alınarak yaş gruplarına göre Yenice kentinin nüfus yapısına baktığımızda 15 - 64 yaş gurubunun %72.50, 0 - 14 yaş gurubunun ise %22.79 olduğunu görmekteyiz. %4.29 gibi düşük bir oran 65 ve daha yukarı olan nüfustur.⁸³

⁸⁰ Yenice Belediyesi İstatistikleri, 1998.

⁸¹ T.C. DİE Başkanlığı Arşivi.

⁸² T.C. DİE Başkanlığı Arşivi.

⁸³ T.C. DİE Başkanlığı Arşivi.

Yenice kentinin 1990 verilerine göre aktif nüfus sayısı 3452'dir. Toplam kent nüfusunun %52.96'sını oluşturmaktadır. Aktif nüfus içinde işsiz sayısı toplamı 173 olup, Türkiye'nin çok altında %5 oranında kalmaktadır. Aktif nüfusun iktisadi faaliyetlerde **“İş'e Göre Dağılımları”** na baktığımızda ücretliler %77.34 gibi çok yüksek bir orandadırlar. İkinci sırada ise %15.93 ile kendi hesabına çalışanları görmekteyiz.⁸⁴

Kent nüfusunda İktisadi faaliyetlere göre aktif olamayan olarak değerlendirilen 1955 kişinin %60.10 oranındaki kısmını ev kadınları, %22.19 oranını da öğrenciler oluşturmaktadır.

ii. Eğitim : Yenice Kentinde 1990 verilerine göre okur olmayan kişi sayısı oranı %11 gibi oldukça yüksek bir orandadır. Okur yazar olamayan nüfusun %78.50 gibi çok büyük bir oranını kadınlar oluşturmaktadır. Yüksek okul mezunlarının oranı ise %2.20 ile Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Okur yazar olarak değerlendirilen nüfusun % 61.56 gibi çok büyük bir oranını da ilköğretim mezunları oluşturmaktadır.

Yenice İlçe merkezinde 1998 yılında halen 3 tane ilköğretim okulu, 3 tane de lise ve dengi okul eğitim-öğretime devam etmektedir. İlköğretim okullarının öğrenci mevcudu 866, Lise ve dengi okulların öğrenci mevcudu ise 472'dir. Oysa 1990 verilerine göre nüfusun lise ve dengi okul mezunlarının toplam sayısı 401'dir.

Kent merkezinde bulunan ilköğretim ile lise ve dengi okullardaki toplam öğretmen sayısı 1998 yılı itibarıyla toplam 90'dır ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısı **“16,12”** olarak gerçekleşmektedir.⁸⁵ Okullarda branş öğretmeni sorunu yalnızca İmam Hatip Lisesi'nde yaşanırken bu okulun branş öğretmeni sorunun gidermek için diğer okullarda görevli bulunan öğretmenler kullanılmaktadır.

Kentin eğitim konusundaki en büyük sorunu orta öğretim sonunda üniversiteye giriş olarak gösterilebilir. Bu sorunun başlıca sebebi ilçe merkezinde özel dersanenin

⁸⁴ T.C. DİE Başkanlığı Arşivi.

⁸⁵ T.C. Yenice Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistikleri, 1998.

bulunmaması gösterilmektedir. Türkiye çapında yaygın olarak varolan özel dersanelerin öğrencilere kazandırdığı test tekniği, sınav alışkanlığı ve bir taraftan mevcut bilgilerini taze tutarken onları pekiştirmesi olanağının Yenice’de öğrenim gören öğrencilerin pek çoğunun mahrum kalması sorunun sürekli büyümesine, birçok ailenin çocuklarının eğitimi için diğer kentlere gitmesine, memur olarak görev yapanların ise Yenice’ye ailelerini getirmemesine sebep olmaktadır. Bunun yanında kentte görev yapan öğretmenlerin sık değişmesi de eğitim - öğretim aşamasında öğrencilerin eğitim - öğretim kaybına uğraması da bu sorunun diğer bir sebebi olarak gösterilebilir. Bir diğer sebep olarak da yıllardan beri Çanakkale öğretmen atamalarına kapalı kalırken Çanakkale ili içerisinde Yenice’nin öğretmen açığının hiç kapanmamış olmasıdır.

iii. Sağlık : Yenice Kenti’nin temel sorunlarından birisi **“sağlık sorunu”**dur. Yerleşim merkezi 1936 yılında ilçe olmasına rağmen henüz bir hastanesi yoktur. Kentte sağlık hizmetleri **“sağlık ocağı”** tarafından yerine getirilmektedir. Sağlık Ocağı’nın birçok sağlık sorununa müdahale edememesi sebebiyle de yöre sakinleri sağlık hizmeti talebi olduğunda öncelikle Balıkesir ve Bursa olmak üzere çevre il ve ilçeleri tercih etmektedirler.

İlçe merkezinde yapımına 1991 yılında başlanan ve halen devam etmekte olan 50 yataklı **“Yenice Devlet Hastanesi”** kentin sağlık sorununa kesin çözüm getireceği beklenmektedir.

iv. Kültürel Etkinlikler : Yenice Kenti, uzun süre kendi içine kapalı bir yaşam tarzı sürmüştür. Öyle ki 1980’li yıllara kadar yöre sakinleri alış-veriş için her yıl 30 Mayıs’ta kurulan **“Yenice Panayırı”**nı beklemişlerdir. Düğün, nişan, sünnet v.b. törenlerin tarihi 1980’li yıllara kadar **“Panayır Sonrası”** olarak belirlenmiştir. Kentin kendi içine kapalı olmasının en güzel örneğini kırsal kesimin **“Harman sonrası”** olarak belirlenen tören tarihlerini Yenice’de **“Panayır Sonrası”**nın alması gösterilebilir. Bunun başlıca sebebini kentin **“ulaşım sorunu”**nun büyüklüğünde aramak gerekir. İlçenin ulaşımı, 1930’lu yıllarda kazma-kürek ile yapılan, trafik yoğunluğunun düşük bir değerde olması sebebiyle düzenli bakımın yapılmadığı yol ile sağlanmasıdır.

Kentin hem ulaşım sorunu, hem de kapalı yaşamı yıllarca kültürel etkinliklerden uzak kalmasına sebep olmuştur. Öncelikle ülke genelinde 1980’li yıllarda yaşanan iletişimdeki büyük gelişme ile uyanan kent halkı kültürel faaliyetleri de bir ihtiyaç olarak istemeğe başlamıştır. 1995 yılında kent merkezine eğitim öğretime açılan Yüksekokul ile beraber ilçedeki kültürel etkinliklerin hızına artı bir ivme kazandırdığı kuşkusuzdur. Kısa süre içerisinde Yenice Kentinin içinde ve civarında bulunan mesire yerleri özel kurum ve kişiler tarafından tekrar düzenlenmeye başlamıştır. Öyle ki Yenice’de 1995 yılından itibaren her yıl çeşitli kurum ve ya kuruluşlar aracılığıyla tiyatrolar getirilmekte, konserler düzenlenmektedir. Geleneksel hale getirilen **“Doğa Yürüyüşü”** her yıl Dünya Çevre Gününde il sınırları içinde en büyük katılımın gerçekleşmesiyle yapılmaktadır. 1997 yılında kent merkezinde bir **“Halk Kütüphanesi”** ile beraber **“Etnografya Müzesi”** Yenice Belediyesi tarafından açılmış ve halkın hizmetine sunulmuştur. Kentte kültürel faaliyetler henüz çok yetersiz olmasına rağmen kısa süre içerisinde bu tür etkinliklerin ihtiyaç haline gelmesi ve hem yerel yönetimden hem de merkezi yönetimde bu tür etkinlikler için kent halkının taleplerde bulunmaya başlaması olumlu gelişmelerdir.

v. Kentleşme ve Konut Yapımı :Yenice’de sanayinin olmaması ve bunun sonucu olarak da çeşitli kesimlere iş olanağını sunamaması, kenti, köylerden gelecek bir göç dalgası tehlikesinden uzak tutmuştur. Göç ile karşılaşmayan kentte toplumsal sorunlara yol açacak bir kentleşme sorunu da olmayan bir kent olma şansı vermiştir.

1990’lı yıllara kadar köylerden kente gelenler arsa sorunu ile karşılaşmadıkları önce kent merkezinde konutunu yaparak ardından kente geldikleri için konut ve kira sorunu yaratmamışlardır. Ancak özellikle çocuklarının eğitimi açısından kente gelmeyi düşünen bu kişiler kentin büyüyüp çevreye yayılmasında etkili olmuşlardır. Burada belediyenin gelenlere ucuz arsa sağlaması kentin imar planına uygun yapılaşmayı sağlamıştır. 1994 yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi bünyesinde açılan **“Yenice Meslek Yüksekokulu”**nun öğretime başlaması ile kentte kiralar ilk kez milyonun üzerine çıkmıştır. İlçe sakinlerinin kiracı bulup kiraya vermedikleri için ihtiyaç dışında konut edinmenin oldukça sınırlı olması, kent merkezinde öğrenci yurdunun da

bulunmaması kiralardaki bu yükselmeyi beraberinde getirmiştir. 1997 yılında kentin yabancı olduğu konut kooperatifi sayısı bir anda dörde ulaşmış ve yapılaşma hız kazanmıştır. Kentte 1990 yılında 1640 konut varken bu 1998 yılında 2315'e ulaşmıştır.⁸⁶

c. Doğal Yapı

i. Coğrafi Konum : 39 ve 40'inci kuzey paralelleri ile 27 ve 28'inci doğu meridyenleri arasında yer alan Yenice, Çanakkale'nin güney doğusunda engebeli bir arazi üzerindedir. 276m rakımlı kentin yüzölçümü 1367m²'dir. Güneydoğu, doğu ve güneyde Balıkesir ili, kuzeyde Biga ve Çan ilçeleri, batısında Bayramiç ilçesi ile çevrilidir. Kentin kuzeyindeki Güre Dağı ve güney-batı yönündeki Asar Dağı'nın yükseklikleri 1.000m'yi bulmaktadır.

Biga Yarımadası'nın güney kesiminde batı-doğu doğrultusunda uzanan “Kazdağı”nın kuzey-doğu uzantıları durumundaki “Asar (Sakar) Dağı” eteklerinde bulunan Yenice'nin toprakları Gönen Çayı ve onun kolları tarafından sulanmaktadır. Asar Dağı ile Güre Dağı arasında doğu - batı istikametinde oldukça geniş bir vadi üzerinde yer alan tarım arazileri Gönen Çayı'nın bir kolu üzerine “Yenice Göleti” tarafından sulanmaktadır.

Yenice, Alp-Himalaya dağ kütesinin üzerinde yer aldığı için birinci derece deprem bölgesidir. 18 Mart 1953 yılında büyük bir deprem yaşamış ve kent yeni yerine tekrar kurulmuştur.

Çanakkale'nin en yüksek noktası olan “Kocakatran Tepesi” kentin hemen güneyinde Asar Dağı üzerinde yer almaktadır.

ii. İklim : Kent, Asya ile Avrupa arasında bir geçiş noktası olan Çanakkale ilinin doğu bölgesinde yer alması sebebiyle Marmara Bölgesine özgü “Akdeniz iklimi” tipinin etkisinde kaldığı söylenebilir. Ancak yükselti fazlalığı nedeniyle kış ayları daha soğuk ve

⁸⁶ Yenice Belediyesi İstatistikleri, 1998.

yağışlı geçmektedir. Kar yağışı kış aylarında yaşamı etkilemese de sık sık karşılaşılan bir iklim olayıdır. Çanakkale’de yıllık yağış miktarı ortalama 550mm civarında, ortalama sıcaklık da 15.7 °C seyrederken Yenice’de yıllık yağış miktarı 720mm ortalama sıcaklık ta 12.8 °C olarak karşımıza çıkmaktadır. Bölgede en sıcak ay Ağustos ayı olurken en düşük sıcaklık Ocak ve Şubat ayları olmaktadır.⁸⁷

İlçenin iklimi Balkanlar üzerinden gelen cephe sistemlerine açık olması, bazen yüksek yerlerde 1m’yi bulan kar yağışlarına da rastlanmasına sebep olmaktadır.

Yenice Kentinin ikliminin bir diğer özelliği de Lodos rüzgarıdır. İlçenin iklimi üzerinde Lodos rüzgarının etkisi oldukça fazladır. Genellikle yaz aylarının yağışları bu rüzgarlarla gelmektedir.

d. Ekonomik Yapı : Yenice kenti ekonomisi özellikle 1980’li yıllarda dışa açılma kıvılcımları gösterirken 1990’lı yıllarda dışa açılma ve gelişmenin, yükselen bir ivme kazandığı görülmektedir. Kent nüfusunun büyük kısmı tarımla uğraşırken son on yılda ticari işletmelerin sayısı sürekli artmakta, 1998 yılında İlçenin Gelir Vergisi ödeyen mükelleflerinin ilk yirmisi tamamen ticaret erbabı ve özel işletme olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında sekiz yıllık “Kesintisiz Eğitim Yasasının” çıkması ve kente bir adet yüksekokulun açılması ardından ilçede hizmetler sektöründe çalışanların sayısı da oldukça yükselmiştir. İlçe merkezinde bulunan toplam 7 okulda 1997/98 eğitim öğretim yılı itibarıyla 90 öğretmen görev yaparken 1990 yılında bu sayı 42’dir.⁸⁸

i. Tarım ve Ormancılık : Yenice kentinde en büyük gelir kaynağı tarımdır. İlçe merkezinde 1997 yılı olarak 403’ü erkek, 231’ü kadın olmak üzere toplan 616 yetişmiş işgücü geçimini tarımdan sağlamaktadır. Yine 1997 yılı olarak aktif nüfusun mesleklere göre dağılımına baktığımızda tarım ve ormancılık sektörü toplamı 567 kişidir.⁸⁹ Yenice ilçesinin toprak yapısı engebeli ve yer yer düzlükler şeklindedir. Yenice’de 311.257

⁸⁷ Çanakkale Meteoroloji İl Müdürlüğü İstatistikleri.

⁸⁸ T.C. Yenice İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistikleri.

⁸⁹ T.C. DİE Başkanlığı Arşivi.

dekar tarım arazisi mevcut olup bunların %68'i engebeli, %32'si ovadır. Tarım arazilerinin ancak %25'i sulanabilir arazidir. Yenice halkının temel uğraşı tarımdır. Genelde tahıl, baklagiller ve tütün yetiştirilir. İlçede tarla bitkileri üretimi için 186.260 dekar arazi ekim sahası olarak kullanılmaktadır.⁹⁰ Tahıl üretiminde en çok buğday üretilmekte olup bu üreticilerin büyük çoğunluğu kendi ihtiyaçları için tahıl üretmektedir. Diğer tahıl üreticileri yöredeki un fabrikalarında ürünlerini değerlendirmektedir.

Özellikle yörede yetiştirilen “Agonya Tütünü” ülkemiz çapında ünlüdür. Tütünden sonra yeşil ve kırmızı salçalık biber tarım alanlarının büyük kısmını kaplar ve yörenin tütünle beraber en büyük gelir kaynaklarından. İlçe merkezinde kurulmuş olan “Yenice Gıda Sanayi A.Ş.(YGS)” ile Davutköy sınırları içinde bulunan “Ova Salça” işletmeler kırmızı ve yeşil salçalık biber dışında pırasa, soğan ve domates de işlemektedir. Bu tür ürünlerin bir diğer değerlendirilme alanı da direk tüketiciye sunulduğu ilçe pazarı ile komşu ilçelerin pazarlarıdır. 1997 yılı itibarıyla kent merkezinde pırasa 810 ton, domates 15.480 ton, biber 18.416 ton, soğan 120 ton olmak üzere toplam 34.826 ton olarak üretim gerçekleşmiştir.⁹¹

İlçede ekilebilir toprakların azlığı, tarım üretimini küçük arazilerde ve tam makineleşme olmadan yapılması düşük verimli olarak gerçekleşmesine neden olmaktadır. Ancak tarım topraklarının mülkiyet dağılımı açısından incelendiğinde genellikle dengeli olduğu söylenebilir. Topraksız çiftçi ailesi yoktur. Genelde her aile kendi topraklarında tarım üretimi yapmaktadır.⁹²

Tarımsal uğraşlardan bir diğeri de hayvancılıktır. İlçede küçükbaş hayvancılık ve büyükbaş hayvancılık genellikle süt ürünleri açısından yapılmakta olup, besicilik olarak yaygın değildir. Yine ilçe merkezinde kümes hayvancılığı hemen her ailede olmasına rağmen genellikle herkes kendi ihtiyaçları için başta tavuk ve hindi olmak üzere çeşitli kümes hayvanları yetiştirmektedirler.

⁹⁰ Atilla Toros, A.g.e., s.42.

⁹¹ T.C. DİE Başkanlığı Arşivi.

⁹² Atilla Toros, A.g.e., s.42.

Bazı aileler kümes hayvanlarını ve ürünlerini (yumurta) ilçe pazarında değerlendirmektedir. Hayvan ürünleri ilçede bulunan çok sayıda mandıralarda ve ilçe pazarında değerlendirilmektedir. Yenice ilçesi olarak 1997 yılı itibarıyla hayvan sayıları şöyledir; küçükbaş hayvan sayısı 35.650, büyükbaş hayvan sayısı 23.823, kümes hayvan sayısı 33.100 'dür.⁹³

ii. Madencilik : Yenice kent merkezinde işletilen herhangi bir maden işletmesi yoktur. Ancak Yenice ilçesi yeraltı kaynakları bakımından oldukça zengin olduğu söylenebilir. İlçe sınırları içerisinde antimon(Sb), bakır(Cu), kurşun(Pb), çinko(Zn), demir(Fe), gümüş(Ag), kil, molibden(Mo), volfram(W) ve linyit madenleri yanısıra jeotermal enerji kaynakları da bulunmaktadır.⁹⁴

Kent merkezinde madencilik sektöründe hem işletme hem de işçi olarak çalışma açısından madencilikle geçinen kimse sayısı, 1997 yılı olarak yalnızca 45 kişidir. Bu kişilerin hepsi erkek olup çevre köylerde çıkarılan ve işletilen linyit ve taşocağı madenlerinde görev yapmaktadırlar. Bunun dışında özellikle linyit madenlerinin ticaretini yapan 11 kişiyi de bu sektörde sayabiliriz.

iii. Ticaret : Yenice kenti; Çanakkale'nin işlek kara ve deniz yolları üzerinde olması, hava yolu ulaşımının bulunmasına rağmen ticari açıdan gelişmiş değildir. En büyük ihraç geliri Yenice Gıda Sanayi A.Ş.'nin kuru gıda ihracatıdır. İlçede orman ürünleri ticareti ile çeşitli madenlerin ticaretini de ticari faaliyetler arasında sayabiliriz. Kentte üretilen tarım ürünlerinden biber ülkenin büyük illerine ve özellikle güney bölgelerine (Adana, Gaziantep, Urfa vb) satılmaktadır. Üretilen tütünlerin Tekel ve yurt içi (özellikle Ege Bölgesi tüccarı) tarafından değerlendirilir.

iv. Turizm : Yenice, turizm yönünden gelişmiş bir yerleşim yeri değildir.⁹⁵ Özellikle son yıllarda av turizmi ve "dağ turizmi" yörede canlandırılmak istenen turizm

⁹³ T.C. DİE Başkanlığı Arşivi.

⁹⁴ "Türkiye'nin Doğal Kaynakları Rehberi", İstanbul Ticaret Odası, Yayın no: 1997 - 56., ss.85 - 92.

⁹⁵ Atilla Toros, "Çanakkale Yenice" Çan: 1988, s.37.

faaliyetleridir. İlçe, hem dağ turizmi için hem de av turizmi için çok zengin kaynaklara sahiptir. Kenti çepeçevre saran ormanlar yapraklı ağaç türleriyle ibrelî türlerin birlikte bulunduğu bir doğal servet niteliğindedir. Özellikle “Kazdağ Köknarı” ağaç türleri içerisindeki en ünlüsüdür. Ormanların hemen her yerinde su kaynaklarının bulunması, bu su kaynaklarının hayırsever vatandaşlar tarafından değerlendirilmesiyle çok zengin piknik alanları ile dolmuştur.

Kent civarını çepeçevre saran ormanlar ilçenin “Yeşil Yenice” olarak adlandırılması sebep olurken aynı zamanda da yaban hayatı için ev sahipliği de yapmaktadır. Kentin güney bölümünde yer alan Kazdağ bölgesinde yaban hayatı oldukça zengindir. Ayı, geyik, kurt, çakal, tavşan, keklik, ceylan, tilki, dağ kedisi, domuz, porsuk gibi her türlü hayvan bulunmaktadır. Yaban hayvanları bir taraftan bireysel avcılık için çekici olurken diğer taraftan sürekli avlarının da düzenlenmesine uygundur. Yurt içinden ve yurt dışından her yıl çok sayıda kabile sürekli avı için Kazdağ yöresine gelmektedir.

Yaban hayvanlarının avlanması yanı sıra dağlardaki soğuk su kaynaklarında bol miktarda alabalık yetişmesi, olta ile balık avcılığının da yörede yaygın olarak yapılması sonucunu doğurmaktadır.⁹⁶

Kentin turizm açısından en büyük sorunu gelen turisti barındıracak tesislerini olmamasıdır. Son zamanlarda turizmin önemini kavrayan yerel yönetimler özellikle dağ ve av turizmine büyük önem vermeye başlamışlardır. Kalkın Belediyesi İller Bankası vasıtasıyla yaptırmış olduğu bir oteli hizmete açmıştır. Yenice Belediyesi’nin de otel inşaatı devam etmektedir. Diğer belediyeler de bu konuda çeşitli yatırımlar yapmaktadırlar.

⁹⁶ Ramazan Eren, “Çanakkale Yenice İlçesi ve Yörenin Tarih İçindeki Gelişimi ve Köy İncelemeleri”, Çanakkale: 1993, s.98.

B. ARAŞTIRMANIN TEMEL BULGULARI

1. YENİCE KENTİ'NE YÖNELİK BULGULAR

a. Yenice Kentinin Kuruluş Sebebi : Araştırma evreninin içinde yer alan deneklerin %61.66'sı Yenice kentinin kuruluş sebebini **“Tarihsel Süreç”** olarak belirtmişlerdir.

Bölgeye Türklerin ilk gelişi Emir Afşin'nin 1072 yılında düzenlediği akınlardır. Bu akınlar sırasında bölge Mizya olarak geçer. Daha sonra bölgeyi Süleyman Şah ele geçirmiş ve ardından Karesi Beyi Kalem Şah(Bey) ve Oğulları bölgeyi tamamen Türkleştirmişlerdir. Osmanlı döneminde Oğuz boylarının en yoğun olduğu bölge durumuna gelmiştir.⁹⁷

Şimdiki Yenice ilçesinin temelini oluşturan aileler Ahmet Vefik Paşa iskanından önce kasabanın 4 km kadar kuzey - batısında **“Oğlakçı - Kıрмаçakıl”** mevkiinde konaklamışlardır. Mevkiye **“Naip Yurdu”** da deniliyor. 17. yüzyılın sonunda dağılan obadan dört aile Asar Dağı'nın eteğindeki düzlüğe gelip yerleşmişlerdir. Bunlar; Bekirler, Şihlar, Zeybekler, Çelebiler aileleridir. İlk defa **Yanoba** ve **Balyanoba** olarak anılmıştır. Kentin eski yerinden yeni yerine taşınması 200 yıl kadar sürmüştür. Daha sonra **İnceköy** ve nihayet **Yeniceköy** adı verilmiştir. 1936 yılına kadar Gönen'e bağlı kalmıştır. 15.06.1936 yılında 3012 sayılı kanun ile ilçe merkezi haline gelmiş ve Çanakkale İli'ne bağlanmıştır⁹⁸.

1953 yılında yaşadığı büyük deprem felaketinin ardından eski yerinden 1 km kuzeye taşınıp planlı olarak yeniden inşa edilmiştir.

⁹⁷ Atilla Toros, **“Çanakkale Yenice”**Akgün Ofset, Çan: 1992, s.10.

⁹⁸ Ramazan Eren, A.g.e., ss.96 – 97.

Deneklere; “**Yenice Kentinin kuruluş nedeni**” sorusunu sorduğumuzda %61.66 oranında “**Tarihsel Süreç**” yanıtını aldık. Bunu, %28.33 ile **Stratejik Konumu ve Önemi**” yanıtı izlemiştir.

Tablo 2

Yenice Kentinin Kuruluş Sebebi

Yenice Kenti’nin Kuruluş Sebebi		
Sebebi	Sayı	Yüzde
Tarihsel süreç	37	%61.66
Stratejik konum ve önem	17	%28.66
Ekonomik önem ve görev	4	% 6.66
Politik Tercih	1	% 1.66
Diğer	1	% 1.66
TOPLAM	60	100

b. Kentin Temel Sorunları : Ankette araştırma evreninde yer alan deneklere kentin temel sorunlarının neler olduğu sorulmuş ve deneklerden 3 temel sorunu yazmaları istenmiştir. 60 denekğin tamamı bu soruyu yanıtlamışlardır. Denekler tarafından verilen yanıtlardan ilk beşinin toplam oranı %90,00 ile kentin 5 temel sorunu ortaya çıkarmıştır.(Tablo 3)

Tablo 3
Yenice Kentinin Beş Temel Sorunu

Temel Sorun	Sayı	%
Sanayi	16	26,66
Ulaşım	15	25,00
Sağlık	9	15,00
Eğitim	8	13,33
Sosyal Yaşam	6	10,00
TOPLAM	54	90,00

Yenice Kenti yetişmiş ve kalifiye işgücünü, kentte girişim eksikliği sebebiyle iş olanaklarının olmaması ya da az olan tüketici talebi nedeniyle iş kuramaması sonucu diğer kentlere kaptırmaktadır. Sanayi yatırımları özellikle ulaşım güçlüğü sebebiyle maliyeti yükseltmektedir.

Deneklerin yanıtlarında ikinci temel sorun olarak karşımıza çıkan ulaşım kent içi ulaşım değil, şehirler arası ulaşımdır. Bu deneklerin bazıları tarafından bizzat anket formunda belirtilmiş, diğer deneklere de sorularak öğrenilmiştir. Yenice'nin ulaşımı 1934 yılında ulaşım açılan kazma kürek ile yapılmış olan yol ile sağlanmaktadır. 50 numaralı bu karayolu hem çok dar, hem de virajlı ve araçları zorlayan eğimleri olan bir yoldur. Yol, asfalt kaplamasının da yeterli bakım görmemesi sebebiyle tercih edilen bir güzergah değildir.

Sağlık sorunu %15,00 ile deneklerin Kentin temel sorunları arasında saymasının başlıca sebebi Kentte hastanenin olmamasıdır. Kentte bulunan sağlık merkezinde uzman hekimin de olmaması vatandaşların sağlık sorunları karşısında ulaşımın zor ve güç olduğu yollardan(belirli saatler dışında ulaşım için araç bulunamaması) komşu kentlere gitmek zorunda kalmasına sebep olmaktadır.⁹⁹

⁹⁹ Çanakkale İl Sağlık Müdürlüğü Yıllığı, 1997, s.20.

Eğitim ve kentteki sosyal yaşamın olmaması sorunlarının kentin temel sorunları arasına girmesindeki en büyük etken araştırma evrenindeki deneklerin çoğunun bizzat kendilerinin yaşadıklarından kaynaklaması olasıdır. Özellikle kamu kurumları temsilcileri, okullardaki yönetici kademedeki bulunlar ile özel sektör yöneticileri çocuklarının eğitimi için komşu kentleri tercih etmektedirler. Bunun da başlıca sebebi kentte özel dersanelerin olmaması ve öğrencilerin sınavlara hazırlanamaması gösterilebilir.

Tablo 4
Yenice Kentinin Temel Sorunları

Temel Sorun	Sayı	%
Sanayi	16	26.66
Ulaşım	15	25.00
Eğitim	9	15,00
Sağlık	8	13,33
Sosyal Yaşam	6	10,00
Turizme Önem Verilmemesi	3	5,00
Merkezi Yönetim Organizasyon Yapısı	1	1,66
Kooperatifleşmeme	1	1,66
Siyasetçi Yetişmemesi	1	1,66
TOPLAM	60	100

c. Geleceğin Yenice Kenti’ni Oluşturmada Olumlu Etkisi Olacak Unsurlar :

Araştırma evreninde bulunan deneklere geleceğin Yenice Kenti’ni gerçekleştirmede olumlu etkisi olacak unsurlar adı altında “iç ve dış fırsatlar” olarak adlandırılan olumlu unsurlar sorulmuştur. Olumlu unsurların deneklerin yanıtlarındaki ilk sırayı %31,67 ile doğal güzellikleri almış %23,33 ile doğal konumu, %19,047 ile üniversite ve %20,00 ile özel sektör yatırımları şeklinde sıralanmıştır.

Tablo 5
Geleceğin Yenice Kenti İçin Olumlu Unsurlar

Unsurlar	Birinci Derece		İkinci Derece		Üçüncü Derece	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Doğal güzellikleri	19	31,67	11	18,33	10	16,67
Doğal konumu	14	23,33	10	16,67	9	15,00
Özel sektör yatırımları	12	20,00	10	16,67	9	15,00
Üniversite	9	15,00	16	26,67	13	21,67
Turizm olanakları	5	8,33	9	15,00	15	25,00
Tarihi alanlar	1	1,66	4	6,66	4	6,66
TOPLAM	60	100	60	100	60	100

Yenice, Kazdağ'ının iğne ve yaprak türü ağaçları beraber barındıran yeşili, yüksek oksijen oranı, temiz havası, suyu, ormanlarındaki yaban hayatı ve dağlardan gelen suların önüne yapılan göletleri olan bir doğaya sahiptir. Deneklerin olumlu unsur olarak doğal güzelliklerini sayması bundan kaynaklanmaktadır.

Kentin doğal konumunu olumlu unsurlar içinde %23,33 bir oranla deneklerin tercih etmelerinin sebebi Yenice'nin Çanakkale - Balıkesir arasında en kısa yol üzerinde bulunmasından kaynaklanmaktadır. Özellikle Çanakkale Boğaz Köprüsü İhalesinin gündemde olması ve Çanakkale - Yenice yolunun bu boğaz trafiğini akıtacak güzergah olarak düşünülmesi Yenice'nin stratejik konumuna önem kazandırmaktadır.

Özel sektör yatırımlarının araştırma evreni tarafından üçüncü olumlu unsur olarak ankette yer almasında Kentteki tek büyük sanayi kuruluşu olan Yenice Gıda Sanayi A.Ş.'nin son yıllarda kapasite arttırmaya yönelik faaliyetleri ile Çanakkale ilinin ve Türkiye'nin en büyük sanayicileri arasında yer alan Kale Gurubu murahhas üyesi Dr. H. İbrahim Bodur'un Yenice'de arazi yatırımına gitmesidir.

d.Geleceğin Yenice Kenti’ni Oluşturmada Olumsuz Etkisi Olacak Unsurlar : Stratejik yönetim sürecinde işletme içi ve dışı “tehditler” olarak adlandırılan olumsuz unsurlar araştırma evrenindeki deneklere “Geleceğin Yenice Kenti’nin oluşmasında olumsuz etkisi olacak unsurlar” olarak yöneltmiştir. Kentin toplumsal, ekonomik, siyasal ve kültürel yapısını dikkate alarak soruyu yanıtlayan deneklerde olumsuz unsur olarak birinci sırada %26,66 ile ulaşım zorluğu gelmektedir. Hava ve su kirlenmesi %15,00, uluslararası iş ve ticaret eksikliği %15 ile sıralanmaktadır.

Tablo 6
Geleceğin Yenice Kenti İçin Olumsuz Unsurlar

Unsurlar	Birinci Derece		İkinci Derece		Üçüncü Derece	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ulaşım zorluğu	16	26,66	18	30,00	22	36,66
Hava ve su kirlenmesi	9	15,00	10	16,66	10	16,66
Uluslararası nitelikte ticaret ve iş tesislerinin eksikliği	9	15,00	12	20,00	14	23,33
Yönetim yetersizliği	7	11,66	3	5,00	3	5,00
Altyapı eksiklikleri	5	8,33	3	5,00	1	1,66
Pahalı ve zor günlük yaşam	4	6,66	2	3,33	1	1,66
Sanayi kirlenmesi	4	6,66	5	8,33	5	8,33
Suç oranlarının artması	3	5,00	3	5,00	1	1,66
Plansız yerleşme	2	3,33	2	3,33	3	5,00
İkili nüfus yapısı	1	1,66	2	3,33	0	0,00
TOPLAM	60	100	60	100	60	100

e. Araştırma Evrenine Dahil Olan Deneklerin Kentle İlgili Gurur Duyduğu Değerler : Stratejik yönetim sürecinde örgüt amaçlarının yöneticiler tarafından onları gerçekleştirmede etkili olacak unsur, yöneticilerin örgüte bireysel olarak bağlılık duymalarına yani misyon duygusuna bağlıdır. Yenice Kentinin yöneticilerinde kentin

amaçlarının yöneticiler tarafından benimsenip, kentten gurur duydukları unsurların neler olduğunu saptamaya yönelik bu sorunun karşılığında %55,00 oranla doğal güzelliği ilk sırayı almıştır. Diğer gurur duyulan özellikler ise halkın kendine özgü yaşamı, kentin imar planı ve havası-suyu biçiminde sıralanmıştır.

Tablo 7
Yenice Kenti'nin Gurur Duyulan Değerleri

Gurur Duyulan Değer	Sayı	%
Doğal güzelliği	33	55,00
Halkın kendine özgü yaşamı	12	20,00
Kentin İmar Planı	10	16,66
Havası ve Suyu	5	8,33
TOPLAM	60	100

2. YENİCE KENTİ AMACINA YÖNELİK BULGULAR

a. Araştırma Evrenine Göre Yenice Kenti'ni Benzerlerinden Ayıran Fark :

Araştırmada deneklere Yenice Kenti'ni benzer büyüklükteki kentlerle karşılaştırdıklarında en belirgin özelliğini belirtmeleri sorulmuştur. Örgüt amaçlarının belirlenmesi örgütü diğer işletmelerden ayırt etmeye yarar. Amaçlar, hedeflerin belirlenmesine yarar. Örgütün benzerlerinden üstün olan yanlarını ve yeteneklerini ortaya çıkarmak için örgütte biz neyiz? Ne olmalıyız? Sorularının yanıtlanması gerekir.

Denekler, Yenice Kenti'ni diğer kentlerden ayıran en önemli özellik olarak %23,33 oranda “doğal güzellikleri”ni göstermişlerdir. Kentin “planlı” olarak tekrar kurulmasını, birçok kentleşme sorunundan uzak yaşamalarını %20 oranında ikinci fark

olarak göstermişlerdir. Kenti diğer kentlerden ayıran bir üstün taraf olarak da “**kültürel değerler ve insan ilişkileri**” %15 oranıyla denekler tarafından işaretlenmiştir.

Araştırma evreni kentin diğer kentlerden farklılıklarını yanıtlarken kentin temel sorunlarını da saymışlardır. Az gelişmişliği; ulaşım sorunu; eğitim, sağlık ve kültürel aktivite sorunu diğer kentlerden birer farklılık olarak görülmüştür.

Tablo 8
Kentin Diğer Kentlerden En Belirgin Farkı

Diğer Kentlerden En Belirgin Fark	Sayı	%
Doğal güzellikleri ile bir dağ kasabası olması	14	23,33
Planlı kent olması	12	20,00
Az gelişmişliği	11	18,33
Halkın kültürel değerleri ve insan ilişkileri	9	15,00
Ulaşım sorunu	6	10,00
Eğitim sağlık ve kültürel aktivite sorunu	5	8,33
Suç oranlarının azlığı	3	5,00
TOPLAM	60	100

b. Yenice'nin Varlığını ve Gelişmesini Sağlayacak Ana Hedefi : Araştırma evrenindeki deneklere Yenice Kenti'nin varlığını ve gelişmesini sağlayacak ana hedefin neler olması gerektiği sorulmuş, bu unsurların ilk üçünü sıralaması istenmiştir. Denekler Yenice'ye hedef gösterirken %26,66 ile Sanayi yatırımlarını, %25,00 ile Kültürel gelişme ve eğitimi, %23,33'le de doğa güzelliklerinin değerlendirilmesini içeren turizmi seçmişlerdir.

Tablo 9
Yenice Kentinin Ana Hedefleri

Kent Hedefleri	Sayı	%
Sanayi Yatırımları	16	26,66
Kültürel gelişme ve eğitim	15	25,00
Turizm(Doğal güzelliklerinin değerlendirilmesi)	14	23,33
Ulaşım sorununu çözmek	9	15,00
Sağlık sorununu çözmek	4	6,66
Çevre bilincinin geliştirilmesi	2	3,33
TOPLAM	60	100

Sanayi yatırımlarını hedef gösteren deneklerin özellikle “**kentin doğal güzelliğini bozmayacak**” ibaresini kullanmaları, Yenice Kentinin geleceğe yönelik ortak amacının kent halkının gurur kaynağı olan doğasını tahrip etmeyecek bir gelişme ve kalkınma modeli olarak ortaya çıkmaktadır.

c. Yenice Kenti’nin Ana Hedefini Gerçekleştirmede Ağırlıklı Unsur: Örgütlerde örgüt stratejisi, örgüt amaçlarına göre belirlenmelidir. Kentleri de bir örgüt olarak aldığımızda kent stratejilerinin kent amaçlarına uygun olarak belirlenmesi gerekir. Uygun amaçlara göre belirlenen kent stratejileri kentleri daha güçlü kılacak, gelişme ve kalkınmaya hız verecektir.

Araştırma evrenindeki deneklere “Yenice Kenti’nin ana hedefini gerçekleştirmede hangi unsurlar ağırlıklı olmalıdır?” sorusu yöneltilmiştir. Denekler, %31,66 sanayi, %25,00 turizm ve hizmetler, %21,66 eğitimi, Yenice Kenti için ana hedefi gerçekleştirmede ağırlıklı unsur olarak göstermişlerdir.

Tablo 10
Kent Hedeflerini Gerçekleştirmede Ağırlıklı Unsur

Hedefi Gerçekleştirmede Ağırlıklı Unsur	Birinci derece		İkinci derece		Üçüncü derece	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sanayi	19	31,66	13	21,66	10	16,66
Turizm ve Hizmetler	15	25,00	15	25,00	12	20,00
Eğitim	13	21,66	14	23,33	13	21,66
Tarım ve Ormancılık	9	15,00	12	20,00	15	25,00
Ticaret	3	5,00	4	6,66	5	8,33
Madencilik	1	1,66	1	1,66	2	3,33
Kültür	0	0,00	1	1,66	3	5,00
TOPLAM	60	100	60	100	60	100

d. Amaçları Belirlemede Kimler Etkili Olmalıdır? : Kent stratejisinin başarısı, amacın kent yapısına uygun olmasına bağlıdır. Amaç, halkın desteğini ve katılımını kazanmak zorundadır. Halkın desteğini ve katılımını kazanmış olan amaç, halkın amacı gerçekleştirmede sorumluluk hissetmesini sağlar. Bu da kent stratejisinin başarısıyla doğru orantılı olacaktır. Deneklere **“Yenice kentinin geleceğe yönelik amaçlarını belirlemede kimler etkili olmalıdır?”** sorusu yöneltilmiş ve büyük çoğunluğu % 83,33 ile halkın karar alma sürecinde etkili olduğu yerel yönetimi birinci sırada göstermiştir.

Tablo 11

Geleceğe Yönelik Amaçları Belirlemede Etkili Kurumlar

Geleceğe Yönelik Amaçları Belirlemede Etkili Kurumlar	Birinci Derece		İkinci derece		Üçüncü derece	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yerel yönetim	50	83,33	10	16,66	0	0
Özel işletmeler	4	6,66	29	41,66	16	40,00
Merkezi yönetim	2	3,33	9	15,00	5	12,50
Siyasal partiler	2	3,33	6	10,00	5	12,50
Demokratik kitle örgütleri	2	3,33	8	13,33	6	15,00
Üniversite	0	0	2	3,33	4	10,00
Basın	0	0	0	0	4	10,00
TOPLAM	60	100	60	100	40	100

* 20 Denek üçüncü derecede etkili kurum işaretlememiştir.

e. Yenice Kenti'nin Geleceğe Yönelik Amacı Gerçekleştirmede En Önemli

Engel : Araştırma evreni içinde yer alan deneklere burada “Yenice Kenti'nin geleceğe yönelik amaçlarını gerçekleştirmede en önemli engel nedir?” diye sorulmuştur. Bu soruyu deneklerin %35'i finansal olanakların yetersizliği olarak yanıtlamışlardır. Ayrıca %21,66 ile niteliksiz insangücü seçeneği de denekler tarafından önemli bir oranda engel olarak görülmüştür.

Tablo 12

Yenice Kentinin Geleceğe Yönelik Amacı Gerçekleştirmede En Önemli Engel

Amacı Gerçekleştirmede En Önemli Engel	Sayı	%
Finansal olanakların yetersizliği	21	35,00
Eğitim (Niteliksiz işgücü)	13	21,66
Politik ve sosyo-kültürel çevre baskısı	10	16,66
Kent amaçlarının anlaşılmaı olmas	9	15,00
Teknik olanakların yetersizliği	3	5,00
Kent içi bürokratik engeller	3	5,00
Yasal engeller	1	1,66
TOPLAM	60	100

3. ARAŞTIRMANIN SONUCU

Yenice, tarihsel süreç içerisinde 17. Yüzyıldan bu yana yerleşim yeri olarak kullanılmaktadır. Özellikle Anadolu'nun iç bölgelerinden Çanakkale Boğazına ve Boğaz üzerinden Avrupa'ya karayolu ile ulaşımın geçit noktası üzerinde yer alması tarihsel süreç içerisinde birçok Türk boylarının Avrupa'ya göçleri sırasında bu bölgeye yerleşmelerine sebep olmuştur.

Yenice Kenti coğrafyasının sağladığı bu stratejik önemini yitirmiş görünmesine rağmen özellikle Çanakkale Boğaz Köprüsü'nün yapılmasıyla beraber tekrar bu stratejik önemi kazanacağı kuşkusuzdur.

Kent, ilçe merkezi olarak 1936 yılından bu yana Türkiye'nin idari yapısı içinde yer almaktadır Yenice Kenti'nin ilçe merkezi olarak da idari yapı içerisinde kalması gerektiği kuşkusuzdur. Bulunduğu coğrafyada en büyük yerleşim yeri olan Yenice Kenti çevresindeki yerleşim birimlerinin gereksinimlerini karşıladıkları bir kent merkezi konumundadır. Ancak, Kentin küçüklüğü nedeniyle yörenin ihtiyacı olan birçok mal ve

hizmeti sağlayamaması bu kişilerin alış veriş için çevre il ve ilçelere kaçmasına sebep olmuştur. Yörede yaşayanlar çevredeki il ve ilçeleri Yenice Kent'inden daha fazla alış veriş için kullanmaktadırlar. Hatta Kent merkezinde yaşayanların büyük kısmı günlük alış verişleri için bile çevre il ve ilçeleri kullanmaktadır.

Yenice Kenti'nin öncelikli sorunu olan sağlık ve ulaşım sorununun derhal çözülmesi gerektiği fikri Kent'te yaşayanlarca çok önceden benimsenmesi, bugün Yenice'nin bu sorunlarının çözümlenme aşamasına gelmesini sağlamıştır. Kent Merkezinde yapılmakta olan Yenice Devlet Hastanesi sağlık sorununun ortadan kaldıracak bir yatırımdır. Öte yandan Yenice - Çan yolunun inşaatı başlamış olup bu yolun tamamlanmasıyla Kent'in en azından Batı istikameti yönünde yolu açılmış olacaktır. Ancak bu yol, kentin ulaşım sorununun tamamen çözülmesini sağlamayacaktır. İlçe merkezinden Balıkesir, Gönen ve Edremit yerleşim bölgelerine ulaşımın sağlanmasıyla Kent'in ulaşım sorunu tamamen çözülecektir.

Yenice Kenti'nin temel amacı, büyüme ve kalkınmasını süratle sağlamaktır. Bu amacı gerçekleştirirken mutlak ve mutlak surette yöre halkının gurur kaynağı olan doğal güzelliklerinin de korunması gerekmektedir. Kentin ulaşması gereken temel amacı, gelir kaynaklarının çeşitlenmesi ve işsizliğin önlenmesidir. Bunun için de öngörülen yol sanayileşmedir. Kent Merkezinde yapılan ankete katılan deneklerin her soruda dile getirdikleri gelir kaynaklarının kıtlığı ile beraber bunun çözüm yolunun sanayileşmeden geçtiği ancak bu sanayileşmenin kentin doğal dengesini bozmayacak bir sanayileşme olması gerektiği şeklindedir. Kentin gururu ve geleceğini aradığı sahip olduğu doğanın korunarak bir bacasız sanayileşmedir. Ankete katılan 60 denekten 40 tanesi geleceğin Yenice kenti için sahip olunan doğa güzelliklerinin çeşitli biçimlerde değerlendirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Sahip olunan doğal güzelliklerin özellikle turizm açısından değerlendirilmesi, dağ turizminin ilçenin gelecekteki amacı olması gerektiği düşüncesi yaygındır.

Kültürel gelişme ve eğitim kentin bir diğer ana hedefi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentin kültürel gelişme ve eğitimdeki amacı, bir dünya kültür merkezi

olmak değildir. Her şeyden önce kent halkının çocuklarının eğitimi için kent içindeki okulları kullanma isteğidir. Yenice kenti geleceğini, ilçe merkezinde yaşayanların eğitim ihtiyaçlarını kaliteli bir biçimde karşılayacak, çevreden öğrenci toplayabilecek eğitim ve öğretim kurumlarında aramaktadır.

Kentin doğal güzelliklerini koruyarak, doğal güzelliklerini kullanarak gelişme ve kalkınmasını sağlayacak yatırımları özel sektörden beklerken belirleyici olması gerekenin demokratik kent yönetimi yani yerel yönetimlerin olması gerektiği düşünülmektedir. Amacın gerçekleştirilmesinde en büyük engel olarak da finansal kaynakların yetersizliği ve niteliksiz iş gücü görünmektedir.

SONUÇ

Kent yaşam biçimi, evrensel kültür ve teknolojik gelişmenin, tarihsel gelişmenin kültürel öğeleri ve kent olgusunun iç dinamikleriyle oluşmuş bir kültür sentezidir. Kentleşme ise; asıl olarak bir kültür değişmesi olarak nitelenebilir. Ülkemizde yaşam biçimi olarak kent yaşam biçiminin kabul edildiği, kentli yaşam biçimini benimsediği bir gerçektir. Burada önemli olan kentleşmeyle birlikte ortaya çıkan kültür değişmesidir. Kültürel değişim, farklı kültüre geçişte bireyi topluma yabancılaştırmadan, geçmişten gelen kültür öğelerini ve yeni değerleri bir sentez yaklaşımı içinde birleştirmek önem taşımaktadır.

Günümüzde ülkemizde yaşanan toplumsal gerilimler, kentlerdeki ikili yapı, bu sentezin yapılamadığı konusunda bir göstergedir. Kentlerde oluşan eğlenceden müziğe, çevre sorunlarından yapılaşmaya, bireyler arası ilişkilerden karşı cinsle olan ilişkilere kadar yaşanan kavram kargaşası sentez olayının gerçekleşmemesinin sonuçları olarak gösterilebilir.

Kent yaşam biçimini belirleyen üç ana unsur vardır. Bunlar;

- a. Ekonomik Öğeler:** Para ekonomisi. Yani, tarım dışı öğeleri kapsayan, başta sanayi olmak üzere ileri teknolojiye dayalı öğeler.
- b. Toplumsal Öğeler :** Nüfus, eğitim, tarih, sanat birikimi, ileri düzeyde örgütlenme, uzmanlaşma, işbölümü, heterojen yapı, bireyselleşme.
- c. Alansal Öğeler :** Geniş ve karmaşık alanlar, trafik, yoğun yapılaşma, insan eliyle yapılmış doğal alanlar, parklar, bahçeler ve çevre kirlenmesini önlemeye yönelik çalışmalar gibi.

Bu ögelerin hepsi bir arada ve birbirlerini tamamlayarak kentli yaşama biçimini, diğer bir ifadeyle “**Kent Kültürü**”nü yaratmaktadırlar. Kent kültürünü oluşturan bu ögeler evrenseldir. Dünyanın bütün kentlerinde bu ögelerle karşılaşırız. Ancak bu ögelerin birbirlerini tamamlayış ve bütünleyiş biçimlerinde ortaya çıkacak olan farklar, kentlerin kendilerine özgü kişiliğini oluşturacaktır. Ancak, kentin evrensellik niteliği farklı kişiliğe rağmen var olacaktır.

Her kentin bir uzmanlık alanı ve büyümesinin bir sınırı vardır. Hiçbir kent sonsuza kadar büyüyemez. Her alanda tek merkez olamaz. Bu sebeple her kent, evrensel ögelerini birleştirecek ve bütünleştirecek hedeflere ulaşmak için bir amacı vardır. Kentlerin bu genel hedeflerine “**Kent Amaçları**” denir.

Kent amaçları iki bazda ele alınabilir;

- a. Korumaya yönelik.
- b. Geliştirmeye yönelik.

Ülkemizde kent amaçları daha çok koruma ve yaşatmaya yönelik olarak ele alınmaktadır. Oysa gelişme sürecinde olan Türkiye için kentin evrensel ögelerle birleşmesini içeren, dinamik bir yapı gösteren geliştirmeye yönelik amaç, Türk Toplumuna yol gösterecek yapıdadır. Ancak değişimin yarattığı belirsizlik ortamı, amacın korumaya yönelik olarak daha çok öne çıkmasını sağlamaktadır.

Kent amaçları; hem korumaya ve yaşatmaya yönelik önlemleri, hem de gelişmeye yönelik önlemleri içermelidir. Kente ne olduğunu ve ne olması gerektiğini gösteren kent amacının başarılı olabilmesi birtakım koşulların varlığına bağlıdır. Bu koşulları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- a. **Amaç, kent yapısını taşımalıdır:** Kentin tüm kurumları amacı hissetmeleri ve onu yaşamaları gerekir. Bu da amacın kent yapısını içermesiyle gerçekleşir. Stratejiler, kent sorunlarını ve bunların çözümünü yapısında taşıırken, sorunların çözümündeki araç ve örgütlenmeyi de içermelidir.

- b. **Kent amacı geniş bir süreyi ve temel sorunları içermelidir.** Ayrıntılı sorunları içeren amaç başarıyı etkileyeceğinden bir süre sonra kentin çöküşünü sınırlayabilir. Diğer taraftan kısa süreli hedefler amaç özelliğini taşımayacaktır.
- c. **Kent amacı çevreyi içermeli ve onu etkilemelidir.** Amaç belirlenirken dış çevreye yönelik olarak hazırlanmalı, içe kapalı kalınmamalıdır. Amaç, ülke ve uluslar arası amaçları da göz önüne alarak onlarla da uyumu sağlanmalıdır.
- d. **Amaç, alt unsurlar içermelidir.** Kentin çöküşünü ve desteğini sağlamak için amaç; kentin eğitim, sağlık, ekonomik, toplumsal, kültürel sorunlarını da içerek alt unsurları yapısında taşınmalıdır.
- e. **Amaç, gelecek yönelimli olmalıdır.** Amaç, kentin sorunlarını çözümlemede temel yönlendirici olacağı gibi geleceği belirleyecek, gelecekteki sorunları çözmede de etkin olacak bir yapıda olmalıdır.
- f. **Amacın başarısı kent kaynaklarına bağlıdır.** Amaç ile kent kaynakları ve değerleri arasında uyum olması amacın başarısında etkindir.

Bir ülkenin kalkınma, dışa açılma ve sanayileşmesi sürecinin en önemli göstergesi olan kentlilik ve kent kültürü, ülkemizde henüz yeterli gelişme gösterememiştir. Ekonomik alanda gösterilen gelişmelere karşın kent kültürü ve kentleşme alanındaki gelişmelerin yetersizliği karşısında, dünyadaki yeni oluşumları ve çağdaş gelişmeleri göz önünde tutmak gerekmektedir. Stratejik yönetim sürecinin kentlerde de uygulanmasının önem kazandığı günümüzde, ülkemizde de bu gelişmelerin yakından takip edilmesinin kaçınılmazlığı ortaya çıkmaktadır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

1. **ALP, Sadun Emre ve YILDIRIM, Selahattin**, “Yerel Yönetimde Başarının Yolları”, T.C. Başbakanlık ve Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Ankara, 1993.
2. **ANSOFF, H. Igor**, “Corporate Strategy”, Penguin Books, New York, 1978.
3. **AYDOĞAN, Naşit Bora**, “Çanakkale”, Çanakkale, Kasım 1996.
4. **AYDOĞAN, Naşit Bora**. “ Çanakkale” Çanakkale, 1989.
5. **Birleşmiş Milletler Yerinden Yönetim Araştırma Grubu Raporu**, “Yerinden Yönetim ve Kalkınma”, çev. Selçuk Yalçındağ ve Necil Ulusay, TODAİE, Ankara, 1967.
6. **Çanakkale İl Sağlık Müdürlüğü Yıllığı**, 1997.
7. **DİNÇER, Ömer**, “Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası”, Timaş Yayınları, İstanbul, 1991.
8. **EREN, Erol**, “İşletmelerde Stratejik Planlama ve Yönetim “ Cilt I, İ.Ü. İşletme Fakültesi İ.İ.E. Yayınları, Yenilenmiş 3. Baskı, İstanbul, 1990.
9. **EREN, Ramazan**, “Çanakkale Yenice İlçesi ve Yörenin Tarih İçindeki Gelişimi ve Köy İncelemeleri”, Çanakkale, 1993.

10. **EREN, Ramazan**, “Çanakkale İli’nin Tarih İçindeki Gelişimi ve Folklor İncelemeleri”, Mayıs 1994.
11. **ERGİN, Esin**, “İşletme Politikası”, Der Yayınları, İstanbul, 1992.
12. **HINTERHUBER, Hans H.**, “Stratejik İşletme Yönetimi”, çev. Lale Uraz, Erler Matbaası, İstanbul, 1984.
13. **KELEŞ, Ruşen**, “Kentleşme Politikası”, İmge Kitapevi Yayınları, II.Basım, Ankara, 1993.
14. **KELEŞ, Ruşen**, “Kentleşme ve Konut Politikası”, A.Ü.SBF Yayınları, Ankara, 1984.
15. **KELEŞ, Ruşen**, “Şehirciliğin Kuramsal Temelleri”, A.Ü.SBF Yayınları, Ankara, 1972.
16. **KELEŞ, Ruşen ve YAVUZ, Fehmi**, “Yerel Yönetimler”, Turhan Kitapevi, Ankara, 1983.
17. **KOÇEL, Tamer**, “İşletme Yöneticiliği Yönetici Geliştirme, Organizasyon ve Davranış”, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 4. Baskı, İstanbul, 1993.
18. **NAISBITT, John**, “Global Paradoks” (Büyüyen Dünya Ekonomisinin Güçlenen Küçük Oyuncuları), Sabah yayınları, İstanbul, 1994.
19. **RODWIN, Lloyd**, “Nations and Cities: A Comparison of Strategies for Urban Growth”, Houghton - Mifflin, Boston , 1970.
20. **T.C. DİE Başkanlığı Arşivi.**

21. T.C. Yenice Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistikleri, 1998.
22. **TOSUN, Kemal**, “Yönetim ve İşletme Politikası” İ.Ü. İşletme Fakültesi, İstanbul 1990.
23. **TOSUN, Kemal**, “İşletme Yönetimi Genel Esaslar”, Savaş Kitap ve Yayınevi, Ankara, 1992.
24. **TOROS, Atilla**, “Çanakkale Yenice” Akgün Ofset, Çan, 1992.
25. **Türk Dil Kurumu**, “Türkçe Sözlük” Türk Dil Kurumu Yayınları, 6. Baskı, Ankara, 1979.
26. “Türkiye’nin Doğal Kaynakları Rehberi”, İstanbul Ticaret Odası, Yayın no: 1997 – 56.
27. **WRIGHT, Peter, TRINDLE, Charles D. ve KROLL, Mark J.**, “Strategic Management Text and Cases”, USA: Allyn and Bacon, 1992.
28. **YÜCEL, Asuman**, “Büyükşehir Yönetimi İstanbul İçin Model ve İçgöçlerin Yönlendirilmesi”, DPT, Ankara ,1994.
29. **Yenice Belediyesi İstatistikleri**, 1998.

B. MAKALELER

1. **CAMPBELL, Andrew ve YEUNG, Sally, “Brief Case: Mission, Vision and Strategic Intent”, Long Range Planning 4, (Vol. 24, August, 1991).**
2. **CAMPBELL, Andrew ve YEUNG, Sally, “Creating a Sense of Mission”. Great Britain: Pergamon Press, Long Range Planning 4, August 1991.**
3. **HOHN, Dietger, “Strategic Management - Tasks and Challenges in Challenges in the 1990s.”, Long Range Planning.(Vol - 24 February, 1991).**

ANKET

Sayın Katılımcı,

Bu ankette yer alan soruların yanıtları, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yönetim Organizasyon Ana Bilim Dalında yapmakta olduğum Yüksek Lisans/Master tez çalışmasında kullanılacak olup kesinlikle başka bir amaç için kullanılmayacaktır. Yenice Kentinin belirli bir stratejisi varlığının ve yöneticilerin bu strateji konusundaki düşüncelerinin neler olduğunu saptamaya yönelik bilimsel nitelikte bir araştırmadır.

Şimdiden gösterdiğiniz ilgiden dolayı teşekkür ederim

Saygılarımla

Ekrem DEMİRARSLAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi

I. YENİCE KENTİ'NE YÖNELİK SORULAR

1. Yenice Kenti'nin kuruluş nedeni sizce aşağıdakilerden hangisidir?

- a.() Stratejik konumu ve önemi(coğrafi alanının özelliği ve ulaşım imkanlarının kolaylığı da içinde)
- b.() Politik tercih (yasama organını kent olma konusundaki belirleyiciliği)
- c.() Ekonomik önem ve görev.
- d.() Tarihsel süreç
- e.() Diğer. (Belirtiniz.).....

2. Yenice Kenti'nin temel sorunlarını sıralar mısınız?

- a.
- b.
- c.

3. Yenice Kenti'nin sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel yapılarını dikkate alarak; geleceğin Yenice Kenti'ni amaçlana biçimde gerçekleştirmede olumlu etkisi olacak unsurlardan ilk üçünü 1, 2 ve 3 biçiminde sıralayınız:

- a. () Doğal (coğrafi-stratejik) konumu
- b. () Tarihsel alanlar ve eserler
- c. () Özel sektöre yeni yatırım alanları sunması
- d. () Üniversite ve eğitim birikimi
- e. () İyi yetişmiş, nitelikli insan gücü
- f. () Doğal güzellikleri
- g. () Diğer? (Belirtiniz.)

4. Yenice Kenti'nin sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel yapılarını dikkate alarak; geleceğin Yenice Kenti'ni amaçlanan biçimde gerçekleştirmede olumsuz etkisi olacak unsurlardan ilk üçünü 1, 2 ve 3 biçiminde sıralayınız:

- a. () İkili (kent-kır) nüfus yapısı
- b. () Sanayi yoğunluğu ve kirlenme
- c. () Ulaşım zorluğu
- d. () Su, kanalizasyon, arıtma, ısıtma, haberleşme v.b. altyapı eksiklikleri

- e. () Hava ve su kirlenmesi
- f. () Plansız yerleşme, kötü ve yasal olmayan arazi kullanımı
- g. () Uluslararası nitelikte iş ve ticaret tesislerinin eksiklikleri
- h. () Suç oranlarının artması
- i. () Yönetim (genel ve yerel yönetim) yetersizlikleri
- j. () Pahalı ve zor günlük yaşam
- k. () Diğer? (Belirtiniz) :

5. Yenice Kenti'nde yaşayan bir insan olarak kente baktığınızda sizde en büyük doyumun sağlayan ve onunla gurur duyduğunuz değer nedir?

.....

.....

.....

II. YENİCE KENTİ STRATEJİSİNE YÖNELİK SORULAR

1. Yenice Kenti'ni benzer büyüklükteki diğer kentlerle karşılaştırdığınızda, onun diğerlerinden en belirgin farklılığı nedir?

.....

2. Sizce Yenice Kenti'nin varlığını ve gelişmesini sağlayacak ana hedefi (geleceğe yönelik amacı) ne olmalıdır?

.....

.....

.....

3. Yenice Kenti'nin ana hedefi gerçekleştirmede aşağıdaki unsurlardan hangileri daha ağırlıklı olmalıdır? Önem derecesine göre ilk üçünü 1, 2 ve 3 biçiminde belirtiniz:

- a. () Tarım ve ormancılık

Türünü belirtiniz :

b. () Madencilik

Türünü belirtiniz :

c. () Sanayi

Türünü belirtiniz :

d. () Ticaret

Türünü belirtiniz :

e. () Turizm ve hizmetler

Türünü belirtiniz :

f. () Kültür

Türünü belirtiniz :

g. () Eğitim

Türünü belirtiniz :

h. () Diğer? (Belirtiniz) :

4. Yenice Kenti'nin geleceğe yönelik amaçlarını belirlemede kimler etkili olmalıdır? (Önem derecesine göre 1,2 ve 3 biçiminde belirtiniz.)

a. () Merkezi yönetim

b. () Yerel yönetim

c. () Özel işletmeler

d. () demokratik kitle örgütleri

e. () Siyasi partiler

f. () Üniversite

g. () Basın

h. () Uluslararası kurumlar

i. () Diğer ? (Belirtiniz) :

5. Yenice Kenti'nin geleceğe yönelik amacını gerçekleştirmede karşılaşacağı en önemli engeli işaretleyiniz:

a. () Teknik (altyapı) olanaklarının yetersizliği

b. () Finansal olanakların yetersizliği

c. () Kent içi bürokratik engeller (merkezi ve yerel yönetimin ağır işlemesi)

d. () Eğitim sorunu (niteliksiz insan gücü)

e. () Kent amacının tam anlaşılammış olması (kent hedefinin olmaması ya da hedef fazlalığı)

f. () Yasal engeller

g. () Politik ve sosyo-kültürel çevre baskısı

h. () Diğer (Belirtiniz) :

6. Sizin, yukarıdaki sorulara verdiğiniz yanıtlar dışında ekleyeceğiniz bir özellik varsa, lütfen belirtiniz:

.....

.....

.....

